Рік XVI. Ню Йорк. Четвер, 29-го Жовтня 1908. Число 44. . Vol. XVI. New York, N. Y. Thursday, October 29, 1908. No. 44.

КРАМОЛА У ГР. КАТ. ЦЕРКВІ в Америці і її причина

(Дальше).

В попереднім числі „Свободи“ я вказував на те, що крамольником в гр. кат. церкві в Америці е ніхто иньший, лиш нинішні проводирі „Соединенія Гр. Кафт. Русскихъ Братствъ“, як також я розібрав три згляднo чотири причини, які ніяк не могли склонити згаданих проводирів до бою проти нашого епископа. Именно шановні читачі переконались, що за плечима наших чорносотенців не може стояти ані Ап. Делеґат в Вашінґтоні, ані тутешні айришські епископи, та що не могла спонукати їх до сеї борби воля народа або любов до сего народа і його церкви. Тепер розглянемо ся ще в иньших мотивах, які моглиб викликати сей справді психопатольоґічний (душевно-хоробливий) стан у наших крамольників і пхнути їх до очайдушної боротьби проти Князя нашої церкви і розберемо, о скільки сі мотиви можуть видержати осуд розумних людей.

Причини, які заставили наших юдео-масонів до війни з гр. кат. епископом, можуть бути ще такі: подражнена особиста амбіція (честилюбивість), приватний інтерес і політика, партийність. Но придивім ся, чи сі причини е слушні і розумні?

Як звісно, на достоїнство епископа для гр. кат. Русинів в Америці висували деякі тутешні сьвященики свою кандидатуру. Вони підлабузнювались Ап. Делеґатови, вони примилялись, як лише могли, тутешнім айришським епископам на те, щоб сі попирали їх на епископство, вони виробляли собі протекцію у старокраевого уряду в Будапешті, вони дались навіть надути якимсь добрим „своякам“ на великі тисячі, мовляв за посередництво в осягненю їх цілu, вони постарали ся навіть вже наперед о епископські мітри, жезли і иньші причандали -словом, вони ждали на се епископство, як кання на дощ. . .

О скільки сі кандидати мали потрібні на епископа кваліфікації — не моя річ тут входити ; но я, здаеть ся, не помилюсь, коли скажу, що ціла американська Русь повинна горячо дякувати Богу за те, що жаден з сих американських „кандидатів“ не зістав епископом, бо тоді булаб зродилась в гр.-кат. американській церкві не така саламаха, яка е в ній тепер, але таке бісо і столпотвореніе, якого ще хиба не було від „основанія міра“. Но як там впрочім і не булоб, а на нещасне достоїнство гр.-кат. американського епископа дістав ся хто иньший, а не вони. І настала між ними з сего приводу „скорбъ велія“, їх амбіція страшно образилась, їх мрії вітер по полю розвіяв; ну, тай поставились вони від разу задирковато проти епископа і в своїм орґані „Ам. Русскій Вѣстникъ“ розпочали (від вельона!) баталію проти него. Розуміеть ся, я не можу тут переходити всіх етапів сеї борби, яка з завзятем гідним ліпшої справи ведеть ся вже від року в нашій церкві в Америці; перебіг сего бою шановні читачі самі знають. Моя річ спитатись оттут, чи нарушена, глупа амбіція наших чорносотенців може бути розумною причиною їхньої злости і ненависти до нашоло Владики.

Говорю грімко: Ні! — Поки гр.-кат. епископство для Америки не було установлене, воно було правдивим ius nullius, воно до нікого не належало, тай ніхто не міг мати до него якоїсь претенсії доси, доки не був бодай поставлений в кандидати на се епископство. Тутешніх „кандидатів“ не брав чейже ніхто серіозно в рахубу і вони самі лише ставили себе в кандидати; одже еп. Ортинський, стаючи епископом, не видер з рук кандидатам із тутешніх „духовніков“ щось такого, що могло-б їм правно чи взагалі яким будь титулом належатись. Побіч сего, еп. Ортинський не старав ся зовсім о епископство, йому о него не ходило, воно від него не залежало, він сам себе чейже не іменував, а й не знав він про те, що в Америці е якісь духовніки, які наострили собі на се епископство зуби... Ну, і коли ви, чорносотенні панове, можете мати якийсь жаль і гнів, що ніхто з вас не видер ся в епископи, то вістре сего гніва повинні ви звернути проти Ап. Делеґата, чому він не поставив вас в кандидати, або проти тутешніх айришських епископів, чом вони не ужили своїх могутніх впливів на форсоване котрого з вас на епископський столець, або проти мадярського уряду, чом заспав вашу справу, або проти тих свояків, що забрали тисячі, а нічого для вас не зробили, або остаточно проти самого Папи, чому, маючи іменувати гр. кат. епископа на Америку, не зволив вас спитатись, хто був би на се достоїнство найвідповіднійший... Но мститись за ображену свою амбіцію на теперішнім епископі, котрий на ділі лиш одному Богу духа винен, се глупо, несовістно і не по людськи. Зрештою, ви добре знаете, що в Римі сім разів міряють, а раз вгнуть— а як вріжуть, то вже раз на все. Тим то, як би ви застановились над справою, то повинні б собі сказати: Roma locuta — causa finita, (Рим сказав — справа скінчена) і консеквентно мусілиб ви свою амбіцію, коли можна її взагалі звати амбіцією, сховати до кишені. — Одже ніяк не можна подумати, щоб якась амбіція чи радше подражнене сеї амбіції могло бути розумною причиною, за-для якої наші чорносотенці виповіли так безпощадну війну гр. кат. епископови.

Ані не може склонювати проводирів Соединенія до борби з епископом приватний їх інтерес або радше страх перед сею евентуальностію, що, мовляв, епископ міг би позбавити їх хліба в Америці, а згляднo нагнати їх до старого краю. Но такий страх е безусловно неузасаднений; се страх дитинячий і, здаеть ся мені, не трудно се доказати. Бо прошу.

Всі ми досконало знаемо, що сі Давидові слова: „Як то добре і красно, коли братя жіють в згоді“ не мають до загалу Русинів ніякого застосованя. Русини люблять все лиш ділитись, розриватись і ворогувати між собою. І коли де такі межиусобиці Русинів дійшли до свойого вершка, то як раз на американській земли, хоч тут ґрунт зовсім невтральний і хоч чужина мае в засаді те до себе, що вона людей тої самої народности або бодай могучих порозумітись між собою зближае, а не віддаляе. Та як там воно не е, а наш чоловік, що родив ся по одній стороні Бескида, ненавидить нераз з цілої душі свого брота, що родив ся по другій стороні того самого Бескида, так як би прим. галицький Русин провинив ся в тім, що мати породила його в Галичині, а не в Угорщині і навпаки. І одним з сумних наслідків сеї незгідливости Русинів в Америці являеть ся та аномалія, що наші громади поділились на так звані угро-руські і галицько-руські, а по громадах мішаних, се-б то таких, що складають ся з Угорщан і Галичан, наші люде жруть і деруть ся між собою так довго, доки не відділять ся одні від одних, або доки не поровторощують собі голов, як се мало онодї місце в Ню Брітейн, Конн. Такий роздор застав вже наш Владика в Америці і хоч - не - хоч погодитись з ним мусить. І супроти сего роздору було доси так, що на угорській парафії мусів бути з реґули і сьвященик з Угорщини, а на галицькій парафії мусів бути сьвященик з Галичини. Що до мішаних же парафій, то там, де більшість творять Угорщане, мусить бути і угорський сьвященик і навряд, де більше е Галичан, там мусить бути сьвященик галицький. Виемок може заходити лише в сих випадках, де люде спеціяльно просять о сего чи того сьвященика без згляду на його місце походженя, або коли нема під рукою такого сьвященика, якого собі люди бажали-б. Так воно було, як говорю, доси, а й так буде далі, бо здаеть ся мені, що нема такого чародія, котрий потрафив би загатити сей провал, який, на жаль, істнуе в Америці між Русинами з обох сторін Бескида, хоч вони зовсім собі не чужі, лише одної матери діти. Тим то, ви, чорносотенні панове, зовсім не маете причини страхатись, щоб епископ, хоч і походить він з Галичини, хотів або й міг позбути ся угро-руських сьвящеників, бо без них йому ніяк обійтись; для спасеня душ вони конечно потрібні.

І тоді доперва, коли перестане напливати еміґрація з краю, або радше, коли гр. кат. церкву за Океаном творити-ме ґенерація зроджена і вихована в Америці, не треба буде тут ні вас ні нас, бо се поколіне не схоче мати за душпастирів сьвящеників старокраевих, лиш таких, які виховались і вивчились на сьвящеників в Америці. Но за нас се не прийде, до сего ще далеко.

Ну, а чи назначив вже коли наш Владика галицького сьвященика на чисто угорську „фару“, або угорського сьвященика на парафію чисто галицьку. Я гадаю, що ні, а як би коли і не заховав такої „пропорції“, то робив се тому, бо немав поняти про відносини в дотичній громаді. Або чи коли відобрав наш епископ кому з вас фару, а всадив до неї якого „Ґаліціяна“? Мислю, що й сего не скажете, бо як і зробив кому наш епископ яку кривду, то лише галицьким сьвященикам а не сьвященикам угорським. На ділі епископови е зовсім байдуже, хто прим. душпастирюе в Ню Йорку а хто в Лайсерінґ, Па. Чого епископ може домагатись від сьвященика, то лиш сего, щоб сей сьвяще-ник повинував ся його розказам, щоб як слід сповняв свої душпастирські обовязки, щоб не давав свойому стаду скандалу, шоб через його провину не прокидал ся в парафії православіе або яка иньша ересь... А чи в даній парафії сидить сей чи той сьвященик, се для епископа річ меншої ваги, бо він сам чейже парафії не засяде тай не може мати якогось хісна, коли-б в якійсь парафії дійствував иньший сьвященик, а не сей, що тепер дійствуе. Се річ так ясна і природна, що хиба глупак не потрафить її зрозуміти.—Одже конець-кінців наші мерзавці не можуть руководитись в війні проти гр.-кат. епископа в Америці якимось приватним інтересом, бо сего інтересу ніхто їм не нищить, фар ніхто їм не забирае. І коли-б ходило їм о їх власний інтерес, то як раз не булиб вони чорносотенцями тай ніколи не булиб розпочинали такої плюгавої, срамотної борби, яку вони розпочали. Чому — най кождий сам догадаеть ся.

Так само не можуть проводирі Соединенія оправдувати своеї запеклої борби проти гр.-кат. епископа тим, що, мовляв, наш епископ е приклонником українства, та що він увів до церкви якусь партийну, українську політику.

Розумієть ся, що я не можу тут розправляти про се, що то е „Україна“ або „Українець“; про сей предмет я заберу голос колись пізнійше. Тепер я хочу вам, чорносотенні панове, що того слова „Українець“ боїтесь гірше, як якого аспіда, скорпіона або васіліска, поставити таке питане: скажіть мені, яке значіне прикладаете ви до сего терміну „русскій“, якого ви заедно уживаете у своїм орґані в „Ам. Русскомъ Вѣстнику“? Чи сю назву „русскій“ ви розтягаете на цілу просторонь від Бескида чи радше від Тиси аж по Камчатку згляднo по Спокійний Океан і говорите, що весь народ, який живе на сих просторах е один і той самий, чи може ви звужуете се слово „русскій“ і прикладаете його до північної

(Продовжене на стороні 5-ій.)

СУЛТАН АБДУЛЬ ГАМІД.

Сі стрічки, се витяг з довшого артикулу поміщеного в загально знаній, монахійській часописи „Maerz“, поміщеного там під заголовком „Півпята року в вязници князя Абдуль Медіда“. Наші читачі найдуть тут цікаву характеристику турецького султана Абдуль Гаміда, турецьких відносин, які довели в послідних тижнях до революції молодотурків. Князь говорить устами одного дипльомата який з многих причин однак не виявив свого імени.

* * *

На вершку гори Чамлідія, по азійскій стороні синього Босфору, пишають ся в ярких лучах сонця дві горді палати. Се вязниці двох князів, синів попереднього владітеля Туреччини, султана Абдуль Азіса, двох князів, які називають ся Юссуф Іззедіне Ефенді і Абдуль Медід Ефенді. Враз з своїми пишними парками і огородами, високими мурами і башнями та стражницями, в яких кипить від сторожі, війска та поліції, виглядають сї палати-вязниці на якійсь великі міста. Почавши від місяця листопада аж до січня вони стоять пусткою, позаяк оба князї перебувають в вязници на европейськім березї Босфору, яка лежить зараз коло султанської палати. Відтяті від сьвіта, окружені шпигунами, війском, поліцією, евнухами і службою, відділені від себе, коротають тут свій вік два князі, яких одинокою провиною е се, що їх батько носив колись корону на голові, та що теперішний султан, Абдуль Ґамід терпить на манію переслідованя, та тремтить, щоб колись вельми популярний князь Абдуль Медід не прогнав його з престола. Коли теперішний султан казав замкнути князя, мав сей всего лиш 9 літ. Днесь від сьої пори проминуло 30 літ і Абдуль Медід мимо своеї вязниці, де е надлюдською силою боров ся з отупінем і грозячим божевіллем став найпопулярнійшим чоловіком в Туреччині, одинокою людиною, від якої надіе ся турецький люд ратунку у своїм упадку. Турецький люд! Як його фальшиво судить увесь цивілізований сьвіт. Так в Европі як і в Америці загально думають що Турок, се воплочений варвар, фанатик, та реакціонер недоступний ніякій просьвіті та цивілізації. Ті що так думають, не знають зовсім Туреччини, а судать Турків лиш на підставі описів тих подорожних, що виділи з цілої Туреччини лиш один Константинополь. Тимчасом вони не знають, що султан Адуль Гамід від 30 літ усердно про се хлопотав ся, щоб в Константинополи було як найменче Турків. Коли якого Турка стріло се нещасте, що він вродив ся в Константинополи, а до сего мав троха інтеліґенції та характеру, то мож було бути певним, що султан його сейчас усуне. Хто не хотів зістати шпигуном, хто не хотів доносити урядови на свого батька, брата, свояка сина, хто не їздив від часу до часу до Ілдіз, щоб там розповісти про викритий заговор на султана подаючи при сім імена зовсім невинних людий, хто не хотів жити з юдиної плати за зраду, то той зовсім певно мусів іти „на вигнане“. На негостинних берегах Анатолії, під палючо-горячими лучами Арабії сі нещасні були засуджені коротати свій вік. Урядово називано се „перенесенем уурядника“ зі столиці, до наймізернійшого села серед розпалених пісків арабської пустині.

Але чому султан Абдуль Гамід став таким мордерцьом свого власного люду? Треба коло нього жити, щоб зрозуміти сього найвторопнійшого убійця, який лиш коли небудь сидів на престолї. Він се якась дивна, невитовкувана мішанина ґеніяльности і божевільства. Ґеніяльною е його політика загранична, божевільним е його тираньство і морди, ґеніяльним е його спосіб позискувати собі людий та зручно викручувати ся зі скрутних політичних ситуацій, божевільством е його вічна обава перед переслідованем, яка каже йому тремтіти перед власною жінкою, перед рідним сином.

Його діти живуть вправді разом з ним в Ільдіз кіоску, однак відділені від батька мурами і баґнетами. Лиш раз в тиждень, в пятницю могуть його бачити і то лиш під сильною ескортою. Братів рідних позамикав у вязницях, дав їм найгарнійші дівчата, найлутші вина і в сей спосіб їх помордував, не діставши однак від історії придомка братовбійця. А усе те лиш тому, позаяк боїть ся, щоб вони не зділали тото, що він сам зділав в 1876 році. Про сю кріваву драму до днесь ніхто не знав нічо певного, аж доперва князь Абдуль Медід Ефенді про ню розповів як слідуе:

„Чи бачите сю кімнату?... Тут замордовано мого батька, султана Абдуль Азіса! (В маю 1876 р. прим. Ред.) Замордовано?.. Ні! — зарізано неначе худобу! Вбійником був тодішний наслідник престола, Мурад, якого потім постигла ще страшнійша судьба, як мого батька. Я мав тоді ледви 8 літ, однак ся страшна подія живе вічно перед моїми очима, неначе се діяло ся вчера. Я вам про се часто розповідав, що мій батько по при свої великі блуди мав також і много гарних сторін. Він не затворював по тюрмах своеї родини як се робить теперішний султан. Князї могли після своеї сили і волї служити краеви і так наслідник престола Мурад займав високе становище, як також Абдуль Гамід і мій старший брат Юссуф Іззедіне. Але Мурад був людина честолюбива, підлягла незвичайно усяким посторновім впливам. Мідад паша права рука мого батька мріз про Турецьку републику. Щоб дійти до своеї цїли він не здрігнув ся перед ніяким вчинком. І він се вговорив Мурада перевести діявольський плян при помочи коменданта придворної сторожі. А сим не був ніхто другий як мій брат Юссуф, якого заговірники позискали на свою сторону пустими обіцянками, яких — мае розуміти ся і не гадали ніколи додержати. Мій брат належито обробив придворну ґвардію і тоді приневолено мого батька до зреченя ся престола. Князь Мурад став реґентом дїставши на се потрібну санкцію від шейка уль іслам. Мідад паша виміг тоді на Мураді обіцянку, що сей для запевненя свого престолу замордуе не лиш султана але і цілу його родину. Що потому Мідад думав замордувати також і Мурада і що було в його планї, про се Мурад не міг знати. А що так мусїло бути, слідно з того, що по вимордованю цілої султанської родини Мурад лишив ся одиноким з пануючої династії; по усуненю його не було б уже ніякого члена пануючої родини і тоді мусїла-б настати в Туреччині република на чолї з Мідад пашою як президентом. Мого батька запроторено в маю 1876-го року в Ескі-Серайлю в Константинополи. Але ледви три дни ми там перебули як переведено нас сюди. Але разом з нами дістав ся у вязницю також і мій брат Юссуф, завдяки котрого зраді скоїло ся усе. Він був навіть один з перших, якого Мідад паша як вже зовсім непотрібного відкинув. І ніколи не вможу забути послідних хвилин житя мого батька в отсих кімнатах. Прочуте смерти лягло на його душу. Раз прикликав він старшого брата Юзсуфа і благав його заопікувати ся мною, направити зглядом брата се, чим він провинив ся проти батька. І ледво пару днів пізнійше, 6-го червня 1876 р., коли брат мій Юссуф міг мати нагоду оборонити житє мого батька і мое, я наглядно переконав ся, що я його не можу ніколи вважати братом. Ви знаете, що так лишило ся до нинїшнього дня. Тоді Юссуф любив ся в одній гаремовій красавици мого батька. І в тих тажких хвилях, які переживав мій отець, вона була для нього одинокою розрадою. Цілі довгі години він перебував в її товаристві. Так було і сего ранку, 6-го червня 1876, і коли ми раптом почули розпучливий крик мого батька та поспішили до його кімнати, найшлисьмо його безпритомного; одиноким чоловіком, який міг був його боронити перед ножами трох вбійників був мій брат, який однак зовсім спокійно голубив в тій самій кімнатї красуню з батькового гарему. Отець мій жив еще пару годин, жив еще і тоді, коли 101 арматніх вистрілів звіщало народови його смерть через... самовбійство. Підплачені лікарі заявили се. Мідад паша ликував, Мурад рівнож — лиш на своє горе оба забули про спрят винесеного тимчасом до гідности наслідника престола Абдуль Гаміда. Він уже слідуючого місяця почав снувати заговір з Мідадом пашою, обіцював йому золоті гори, наколи лиш дістав-би ся на престол. Мідад не хотів про нічо чути і наставав на нового султана Мурада, аби сей виконав і другу половину пляну, то е вимордував усю рідню, Мурад мучений викидами совісти за морд мого батька по довгих короводах наконець згодив ся і при кінци серпня ми усї дістали запрошене на банкет до Бейлербей Серайлю, на якім то бенкетї мав султан лично порозуміти ся з усею ріднею. Ніхто з нас не гадав, яка нас судьба мае стрінути на сім бенкеті, аж ніхто иньший, як тодішний наслідник престола, Абдуль Гамід перестеріг нас. Річ природна, що ніхто з нас не явив ся на сім бенкеті. Другого дня показали ся у султана Мурада симптоми божевілля. Мідад паша налякав ся, однак в скорі порозумів ся з Абдуль Гамідом, з'еднав собі його і знов думав, що стоїть на твердих ногах. Абдуль Гамід всьо йому притакував, на все згоджував ся а коли в послідних днях серпня 1876 р. шейк уль Іслям проголосив божевілле султана Мурада, Абдуль Гамід став реґентом, та сейчас усе забрав в свої руки. Мідад паша перший почув його власть; його запроторено в тюрму, де помер доперва 1904 р....“

І можливо що в тім траґічнім дни 1876 року треба глядіти головної причини манії переслідуваня, на яку терпить теперішний султан. Він ніколи не питае; винен чи ні? Найменче, безпідставне підозріне вистане, щоб яку людину усунути. Ось декілька примірів: Рехад Ефенді, найстарший з князів з пануючої династії і правдоподібний наслідник престола дістав позволене від султана у одного кравця давати собі робити одіне. Сей кравець в певні означені дни мав приходити до вязниці, та залагоджувати, що потрібне. І сараці нераз прийшло ся проклясти ту хвилину, коли по раз перший вступив у вязницю князя. Від сеї хвилини він дістав ся під найстислійшу контролю шпигунів та усї від него відсунули ся з обави, щоб часом не впало на них підозріне, що вони при помочи кравця змовляють ся з князем. Одного дня, коли власне кравець виходив з вязниці князя стріли його два турецькі офіцери на улици передмістя Пера. Вони уже давно хотіли собі дати зробити порядний одяг. Піти до помешканя кравця — се була річ вельми ризиковна — а так, на вулици, вони гадали, усе піде гаразд. Пристанули і заговорили до нього пару слів. Се було їх засудом: того самого дня їх арештовано і слід по них пропав. В таких случаях нема ані переслуханя, ані оборони, про нічо не питають лиш арештують і усувають...

Другий примір. В Константинополи е офіцирам дуже строго заказано сходити ся денебудь по за касарнею. Один оберляйтнант від артилерії справляв свої уродини і запросив до себе до хати пятьох своїх товаришів. Ні один з тих шістьох не діждав ся кінця сьвяткованя уродин. Ледви годину були разом як їх арештовано та обжаловано, що змовляли ся на житє Абдуль Гаміда. Що з ними стало ся, ніхто не знае: пропали без сліду.

Безперечно таким обставинам не винен лиш сам султан Абдуль Гамід. Ціла громада посіпаків, які з доносів складають міліони, ті суть співвинні. Такого Фелім пашу, головне оруде султана, доперва усунено з його кровавого становиска на нагляче жадане Німеччини! Але кромі него е цілий тузин других, як Тагрін і Ізет паша, оба приватні секретарі, е Кадрі бей, Насмі паша і т. д. і т. д. Найгірший з них Гассан паша тому 5 літ помер. Турецький люд оповідае про нього що він з'їв турецьку фльоту. Фльота принесла йому чистого майна десять міліонів долярів а також головна часть приватного майна султана походить з обкраджуваня фльоти власного народу. По скінченю российсько-турецької війни перестала істнувати і турецька фльота. Рада міністрів в 1880 році ухвалила великанські суми на будову нової, яка вічно будувала ся, ніколи не могла бути скінчена мимо кождорічних великанських додатків — бо всі гроші зникали в кармані Гассан паші і султана.

В Константинополи нема зовсім телефонів. Они прецінь могуть бути дуже помічні для усяких заговірників!.. Електрика і автомобілї належать також до строго заборонених річий. Ті шмати, що люд читае, а які зістають під дуже строгою цензурою ніяк не мож назвати часописями. Усе е заборонене, але не тому може, що сего заборонювала-б турецька релїґія або може сам народ був тупоумний і непригожий для ніякого поступу, але тому, що султан Абдуль Гамід е найреакційнійший деспот, який кромі свого житя, престола і кармана нічо не узнае, який з божевільного страху перед мнимим переслідованем руйнує і тероризуе народ та усякий поступ уже в починах здушуе. Сю характеристику султана князь Абдуль Медід так кінчить:

„Мій свояк або „отець“, як він себе каже називати е для мене загадкою. Річ природна, що для убійника мого рідного батька я не могу живити симпатій, але в виду родинних звязків, які нас лучать — гадаю — що все такой буду міг безсторонно осуджувати. Бо що властиво мож про такого чоловіка думати, коли бачить ся, що він рівночасно підписуе указ (іраде) силою якого тисяч людий гине, десять тисяч Арменців масакруе ся, а який в пів години пізнійше бідній вдовици, якій згоріла хата даровуе пишну палату і забезпечуе безжурне житє? Як судити того, котрий нас, свою найблизшу родину, замикае у золоті клітки і мучить до смерти а рівночасно з очаровуючою любязностию приймае членів пануючих родин других держав, які суть сьвято переконані, що Абдуль Гамід е найідеальнійшим батьком родини і краю, а всі обжалованя проти нього зродила лишень злоба і завість. Що сказати, коли бачить ся, що Абдуль Гамід до крайности деморалїзуе народ, зневолюе його бути самими шпігунами, та рівночасно своею дипльоматією усї держави сьвіта водить за ніс? Що думати про нього, коли знае ся, що для себе каже переводити усї найновійші твори медичні і психольоґічні з усїх мов, що їх пильно студіюе, вибудував пишний шпиталь Гамідіе, в якім хорих лїчать безплатно, а рівночасно найневиннійших людий засилае в убійчі околиці Арабії? Що сказати про сю людину, яка свого рідного брата, Мурада, мучила до смерти у вязници, але яка рівночасно, коли лиш сей брат на щось найменче захорів, посилала йому найлїпших лїкарів в краю? Від трийцяти лїт живе він в Ільдіз Кіоску, добровільний арештант, який в безконечній обаві перед убійниками вибудував собі золоту клїтку, в якій живе самітний ніким не люблений. Однак усе, що лиш нового появить ся в Европі, найновійшу пінолю, паровий яхт, машину до вилягания курят — усе те справляе собі, коли тимчасом для народа перетяв усякий доступ культурі. А що сказати про сю ґеніяльність з якою він мордуе? До султана Абдуль Медіда мордовано завсїгди усю рідню при обнятю престола новим пануючим. Абдуль Гамід сей звичай ввів опять. Але він зовсім не послугуе ся ординарними способами як шнур і ніж. — Він завів далеко

більше вирафіновані способи. Малих, кількалітних хлопців замикає ся, лишає ся їх без товаришів, без учителів, без людий — але за се дає ся їм, нерозвиненим, півдітям найкрасші Черкески і найстарші вина. І в сей спосіб вони в коротці стають або цілковитими ідіотами або передвчасно сходять у домовину. Але заким се прийде, присилає до них Абдуль Гамід своїх найспосібнійших лікарів, та тим ніколи не може заслужити на імя вбійника. Як дальше думати про сего чоловіка, який своїм прибочним Альбанцям сипле золото повними жменями, коли ціла армія в краю мусить ждати цілими місяцями на плату, яку дістає ледви два рази в рік, та мусить ходити без чобіт і уніформів? Що я маю про нього думати, я, котрий з сотню разів благав його пустити мене лишень раз один на европейський концерт, які так часто улаштовують ся в його палаті, коли він до сього знає про мою пристрасть для музики? Що маю думати про нього, я, держаний ним від дитиньства в вязници, коли він в скрутнім нераз політичнім положеню кличе мене до себе і питає мене про раду? А коли я його тоді з сльозами молю дати мені який найменчий уряд, щоб і я міг послужити свому народови та не марнував безчинно свого житя, тоді він мене холоднокровно відсилає назад у вязницю...

Історія оцінить Абдуль Гаміда. Його назве модерним страховищем XX столїтя, Нероном, проклятем його народу. Я все є того переконаня, що в годину його смерти гнів народа змете з лиця землї усю його родину, до якої, на жаль, і я причисляю ся!!"..

Переказав *А. Ц.*

Чи йти до Савт Дакоти на фарму?

Оповістка про розльосоване державної землї в Савт Дакоті, друкована в 41 числї Свободи, спонукала кількох людий віднестись до мене за радою чи варто там осїдати.

Я не є авторітетом в фармерських справах, не маю також часу богато писати, але у відповідь цікавим могу подати отсих кілька уваг про Савт Дакоту, які знаю з достовірних жерел.

В Савт Дакоті було ще до недавна 10.000.000 акрів державної землї. Земля загалом рівна, степова, дерева дуже мало. Пересічна ціна не державної землї $18.00 за акер. Управляють там головно пшеницю, овес, flax і ячмінь. Дощу падає троха за мало 15—20 цаїв. В лїтї температура доходить 110 ступенїв, в зимі 50 ступенїв. Земля замерзає дуже глубоко. З овочевих дерев вдають ся яблоні і сливи. В Савт Дакоті брак міст і продукти треба посилати на далекі віддаленя. Для молочарства або тютюну ся сторона непридатна, за те плекане худоби має не злі вигляди.

Специяльно що до розльосованя державної землї треба памятати, що если більше людий зголосить ся як є землї до роздачі, то не кождий еї дістане.

Що до потрібного капіталу, то се залежить від чоловіка і від сего, як він хоче і може жити та яке вести ґаздівство. Тим що вже були якийсь час в Америці без 1000 — 1500 долярів не варто мабуть іти до Савт Дакоти.

Вкінци кілька загальних уваг.

Не раджу іти на фарму людям нежонатим. Людям котрих жінки не люблять фармерского житя. Тим, що думають на фармі скоро розбогатїти. Тим, які думають, що фармерство дуже проста і легка річ.

Купуйте землю там, де всі обставини вам добре відомі, себто близько місця де живете.

Купуйте на сплату на довгі роки, готовіж гроші вкладайте в худобу, будинки, насіне, машини.

Тих, що хотїлиб купити собі кусень землї в Верджінії, сповіщаю, що недалеко мене є на продаж дві фарми: одна 90 акрів за 1000 долярів, друга 100 акрів за 800 долярів. Обі фарми з будинками, але лихими, як загалом в Верджинії. Земля не зла, але запущена. Родить пшеницю, кукурудзу, тютюн, овес. Фарм сих я не спродаю, і за нїчо не ґарантую. Хто хотїв би купити, мусїв би ся з властителем бачити, торгуватись (мабуть продадуть дешевше) і уважати, щоби его не ошукали. Імена властителїв; першого: Mr. Bigger, Ashby, Va., другого Mr: Harvey Walton, Penrith, Va.

Іван Ардан.

Вільнодумство, чи абсурд?

Переглядаючи час від часу Америцько-Руську „пресу", гадаю, що заслугує на пару уваг найбільше сьвіжо-упечений Бодруківський „журнал", котрому, хотяй ще добре як то кажеть ся „лоб не поріс мохом" та який мимо того від першого дня своїх народин дістав якогось такого канібалїстичного апетиту, що здаеть ся туй туй проковтне „всїх і вся". Коли я в однім з послїдних чисел „Свободи" поспитав молоденького „вільнодумця" о що властиво йому ходить, себто, чого верещить і копає на усї сторони ногами, то молоденький „журнал" вмісто відповідати на запит — по довбавши пальцем в носї дзявкає, щоб перше йому доказати „історичними фактами", хто більше шкідливий суспільности: католики, чи протестанти. До того ще якийсь добряга „Дмитро Савчиньский з Бруклина" застерїгаючи собі перед усїм „вільність слова" (!?) взявсь докоряти менї, що вібито я єсьм ворогом „усїх нових часописей", а що важнійше, зову „поганими" усїх (?) хто читає „Союз", хоть преці нь тут є вільність слова, себто, що кождому вільно думати, чи говорити тут як йому подобаеть ся, а не так, як скажу я, або Ортыньский. Десь там колись після арґументацій д. Дмитер-а Савчиньского з Бруклина і я був колись „независимим", то однак в послїдних часах мав я так змінити ся — „до непізнаня", що творю покуту більше як „той пес в косьцьолї", про котрого я писав свого часу! Хотяй я після дальших виводів „Дмитер-а Савчиньского з Бруклина", навіть і „учений", то однак по лікті держусь релїгійних „гумбоґів", за що маю аж тепер „пізнати себе, а буде з мене". Так закінчив свою „критику" д. Дмитро С. з Бруклина...

— Ну, і скажіть менї тепер добрі люде, де тут хотьби до лиха і „независима" консеквенція?

Запитайсь „поступовцїв" чого вони властиво придержують ся теорій того звіряти що то „само мішок дере і само квичить", себто, що їх спонукує до безнастанної кирині, й вношеня що раз то нових роздорів у свою рідню хату, то сьвіжо упечений „вільнодумець" вивинеть ся моввуж від чинених йому закидів, й каже собі доказувати „фактами" релїгійні питаня, чи принципи!...

„Скажій собі раз правду в очи".

Але скажім собі еї з піднесеним чолом: і без злоби без крутарств панове!

Скажіть і докажіть п. п. вільнодумцї: хто? — де? — коли? і кільки „Союзових" гроший вкрав, здефраудував, чи присвоїв собі?... Назвіть злодія по імени, представте шахрайства, а не вводіть Амер. Русинів в містифікацію, а тим самим не кидайте з особистої зависти і злоби болотом і калюмніями на невинних людей, котрі завинили Вам хиба тільки, що вони, а не Ви, верховодять в припорученим їм народнім дїлї!.

Скажіть раз вітверто о що Вам розходить ся, а если знаете про які небудь шахрайства „Союзової старшини", то висьвітліть, і представте їх Амер. Руси в властивому сьтівлї, а не ховайте ся за ковнїр та заслонюйте ся якимись доказами і „історичними фактами" що злого, чи доброго зробив для людства католицизм, чи протестантизм!...

Бо як довго Ви вперве не докажете нам наших „злодійств", або не відкличете сього, що мажете, я і на дальше буду уважати Вас за підлих клеветників, брехунів, рабівників чужої чести, а тим самим завсїгди скажу Вам „правду в очи" то є що уся Ваша дотеперішня робота є лишень кириною визутих з усякої чести індівідуів.....

М. Беля.

Відповідь на допись з Alden, Pa.

поміщену в числї 27 „Поступа" під заголовком „Ортиньський на услугах поляків"

Перечитавши ту допись славного репортера від „Посувача" огорнула нас злість як можна так писати щось таке брехливе, таке перекручене та схоплене з воздуха; однак по хвили прийшлисьмо до переконаня, що сю допись писав чоловік пяний, несповна розуму, котрий не має жадного поняття о сьвіті але збаламучений „Расейскою дурійкою" до сего степеня, що не лиш на Преосьв. Владику Ортиньского буде брехати як скажена собака, але навіть щоби і сам Бог зійшов з неба на землю, то і Єму не давби спокою.

Допись ся, котру помістив сей бідний на умі, „Москаль з під Горлиць", від початку аж до кінця се саме накопичене одної ложи, на котрій то тілько опирає ся уся москофільска етика Ґаспадін Репортер! від кого то ви, чесний „панцю" довідали ся, що Алденцї купили кавалок землї на цвинтар і там поставили Хрест?

Скажу вам добродію, що ми землї на цвинтар не купували, але еще перед 17 р. дарувала нам се місце Alden Coal Com. і на тім то місци ми збудували церков і зробили цвинтар.

Дальше неправдою є і се що ми запросили на се посьвячене Преосьв. Епископа за намовою о. М Лисяка. Ми просили Преосьв. на посьвячене Хреста еще в маю (а тогди був у нас парохом о. А Косей а про о. Лисяка ми навіть еще не чули) але, що Їх Преосьв. тогди не мали часу, длятого ми відложили се посьвячене на иньший, відповідний день. Тому-то маємо повне право сказати вам от так по словацьки, що ви є „somar" з великими ухами.

Дальше пишете, що Владика зажадав від нас за посьвячене $100·00.

Від кого ви довідали ся о тім ??.

Скажіть,—бо если не скажете, то ми спитаемо ся вас як можна бути таким підлим, щоби щось подібного писати. Се може зробити лиш чоловік, з витертим чолом, визутий зі всїх чеснот

Кажемо вам, що Преосьв. Владика не жадав від нас ніяких $100·00 анї ми Преосьв. їх не платили!

Дальше пише ґаспадін репортер, що за каритою, в котрій їхав Владика, поступала польська банда, котра грала польского марша. І ту також „ґаспадін" збрехали.

Правда, що банди руської ми не могли дістати, тож зголилисьмо анґлійську банду, котра більше як певно що польськими маршами не послугує ся.

Дальша написано, що при вході до церкви „о.М Лисяк оддал ключі" Преосьв.

Тож і тут скажемо вам, ласкавий „панцю", що „bresze sie", позаяк о. Лисяк ніяких ключів на свою руку Преосьвященному не дав. Але ми самі, ціла парохія, на відбувшім ся мітинґу одноголосно віддали не лише ключі, але цілу церков і всьо в посїдане і в опіку Преосьвященному.

Дальше пишете, що коли Епископ почав посьвячене Хреста і коли засьпівав „Благословен Бог наш" тогди польська банда почала грати польську мазурку. Ми чули знов противно; ми мазурки не чули, але чули, як хор засьпівав „Амінь" відтак „Слава Тебі Боже" „Царю Небесний" і т. д. То лиш вам видко шуміла мазурка в голові, еще певно від суботи вечера. Видко, добре ликнули собі, коли не пригадуєте собі коли і де чулисьте, як банда грала мазурку. А ну ну—пригадайте собі--Чи не у Репи то було?

Дальше взяв „благородній ґаспадін" критикувати проповідь, котру виголосив Владика.

„Ґаспадіне, Ґаспадіне" Не вам критикувати проповідь нашого Владики.

Ми вам говоримо, що хотайби ви зігнали всїх своїх пелехатих батюшків, якій де іно є ту в Америці, а також, щоби і доставили вам їх еще кільканайцять кораблїв з „матушки Расеї" то всї вони на купу еще не дорівняли-б в промові нашому Владиці.

Дальше дивуємо ся вам а також і ґаспадіну редактору від „Поступа", що не звернув уваги на вашу базґранину але помістив еї в „Поступі" і тим виставив собі і вам сьвідоцтво убожества.

З вашої критики бачимо, що ви ніколи не читали Сьвятого письма старого завіта, коли незнаєте сего, що як жиди почали роптати на Мойсея і на Господа Бога, то Бог зіслав на них множество їдовитих змиїв від котрих укушеня много людий умирало. Тогди то жиди удали ся до Мойсея щоби помолив ся до Бога Тож і як Мойсей помолив ся, Господь Бог приказав ему, щоби зробив мідяного змія і возніс его на виднім місци і т. д. А если ґаспадін репортер еще щось більше хочуть знати о тім змію, то нехай будуть ласкаві перечитати собі книгу „Числ" Глава 21. ст. 6 7-8 і 9., а також можуть заглянути і до Евангелія Сьв. Ев. Іоана Глава 3. ст. 14 і 15 де пише ся так; „І якоже Мойсей вознесе змію в пустини, тако подобаеть вознестись Сину человіческому Да всяк віруяй в он не погибнет но имат живот вічний". Но і видите ґаспадінцю, що на кождім креці виявляєте свою глупоту.

Дальше скажемо вам, що ви маловіри і слїпої душі а то тому, що не вірите і висьміваєте ся з того, що молитва сьвященника може помочи болящому. Тож радимо вам заглянути в „Посланіе" св. Якова: глава 5 зач. 57 стих 14., там знайдете так: „Болитъ ли кто въ васъ, да призоветъ презвитеры церковныя и да молитву сотворять надъ нимъ, помазавша его елеемъ въ имя Господне и молитва вѣры спасетъ болящаго и воздигнетъ его Господь, и т. д." А ви недовірки не вірите що молитва сьвященників помогла тій дитині, про котру говорив Преосьвященний.

Дальше, що ся тичить сего, щоби ми Русини встидати ся, що в XX. столїтю маємо такого князя церкви, то нехай то „ґаспадіна репортера „цілком не обходить. Лише ви повинні встидати ся, що маєте таких „вчених" батюшків як многі наші сусїди.

Ми знов повинні встидати ся сего а заглядно жалувати над тим, що на нашім торжестві явили ся такі люде як Mr. репортер, котрий так красно уміє брехати, що навіть на всесьвітнім — брехуньскім конґресі може убігати ся о головну нагороду за брехуньство.

Але тому нема що дивувати ся. Брехали вашого батька сини, брешете і ви, бреше ваш цілий кнутославний табор, як то кажуть: „від голови аж до хвоста".

Тож радимо вам, щобисьте дали нам спокій, та перестали опікувати ся нами. Тепер доперва отворили ся нам очи і пізналисьмо де є правда а де лож. Перше як читалисьмо ваш „Посувач" або „Темряву" чи як ви зовете „Сьвіт", то ми думали, що в них бодай тисячна часть є правди, але нинї пізналисьмо з вашої рецензії, що все те, що ви пишете є лиш сама брехня і анї одної йоти в тім правди. Тож кнутославні прихвостнї дайте нам спокій, перестаньте опікувати ся нами, перестаньте шпіґувати за нашим Владикою. Шкода вашої чортівської роботи, шкода тих долярів чи рублїв, котрі даєте на „кари" та „трени", бо наш руський нарід вже пізнав ся на фарбованих лисах.

А ти руський народе, котрий еще не мав щастя видїти нашого Архиерея і не чув Єго проповіди, старай ся при найблизшій спосібности пізнати Єго, а тогди доперва отворять ся тобі очи і так само як і ми пізнаєш в Нїм свого вітця, свого заступника і покровителя.

За комітет церковний:
Онуфрей Рудавский
Свефан Венгрін
Андрей Збірженский
Павел Васєнда
Максим Войцьо.

SVOBODA
(LIBERTY)

December 21, 1906 at the Post office at New York, N. Y. under the Act of Congress of March 3, 1879.

The Ruthenian Weekly published every Thursday at 184 Hudson St., New York, N. Y.

Published by Little Russian Nat'l Union of America.

Rev. P. Poniatyshyn, Superintendent.
324 Washington Ave., Elizabeth, N. J.

Anth. Curkowskyj, editor.
184 Hudson Str., New York

K. Kirczow, manager.
184 Hudson Str., New York.

Terms: Two dollars a year.

Established 1893.

Advertising rates furnished on application.

Entered as second-class matter

„Свобода“

часопись для руского народа в Америці і орган „Р. Н. Союза“, виходить що тиждня в четвер і коштує:
в Америці на 12 місяців...$2.00
до стар. краю на 12 місяців $2.00
в Америці на 6 місяців.....$1.00

Оплачувати ґазету треба все-гда з гори.

Гроші треба посилати в реґістрованім листі, або через експресовий, або почтовий money order (моні ордер). Money order, то є карточку, котру дістанете від почтара або аґента на експресовім офисі, пішліть нам, бо без того ми не годні гроший дістати.

Адрес:
„SVOBODA“
184 Hudson St., New York, N. Y.
Телефон 7074 Spring.

Хто хоче, щоби єго адрес змінити мусить подати нам, крім нового, також свій старий адрес.

„Jedna krasna i impozantna slavnosc“.

В 33-ім числі „Ам. Руского Вѣстника“, колись гр. кат. а днесь анті-католицькоі ґазети, є поміщена допись із Перт Амбой, Н. Дж. під наголовком: „Jedna Krasna i impozantna slavnosc“.

Ся славносц відбула ся на дни 7 септ. 1908, в американське сьвято „Labor day“, именно в Перт Амбой посьвячувано тоді іконостас і два бічні олтари. На се торжество запрошено аж 25 ріжних братств і було на нім 8 ох гр.-кат. духовнікох, а 5 тьох латинських плебанів. Славносц мала бути так велика і красна, що, як пише Вѣстникъ, вона лишать ся напевно в памяти всіх тих, що брали в ній участь. Можливо, що воно й так буде; но ся славносц станеть ся паматною також для всіх гр.-кат. Русинів в Америці, як і в старім краю, бо в сею славносц у посвацанкі іконостаса була получена там ще й иньша, далеко векша славносц.

Ну, і яка-ж то друга славносц відбула ся Перт Амбой в сею посвацанкою іконостаса? Ся друга славносц була описана в 42-ім числі „Свободи“ під заг. „Немислима інтриґа відкрита“. Именно „найлепші грецко католіцкі духовнікі в Америке“ зійдались там на се, щоб сколектувати між собою $500 словом пятьсто доларів на підкуплене мадярської, соціалістичної ґазети „Népszava“ редаґованої Mr. Geza Berkом, тай щоб порадитись, яким способом можна-б найлїпше дїхати кінца гр. кат. Епископови. Доклад ного протоколу нарад ми не маемо; знаемо лише тільки, що найлепші духовнікі постановили на сій нараді получитись навіть з чортом проти гр. кат. Епископа....

Гей, угроруський народе! Чи не бачиш, які-то славносці кончать найлепші духовнікі від Соединенія? Юда, коли врадив Спасителя, зробив те сам, а найлепші духовнікі готові лучити ся навіть з чортом, щоб лише знищати князя гр.-кат. церкви в Америці. І чи не досить вам вже сеі кирені і підлоти? Чи ви вважаете сих духовнікох, взагалі за духовнікох з котрими навіть чесний жид не хотів трмати та не оприняв $500?

Роздумай, Брате, над сими славносцами, які відбули ся в Перт Амбой і онтай духовнікох, які брали участь в тих славносцах, чому вони не просили гр.-кат. Епископа до Перт Амбой на посьвячене іконостаса і двох бічних олтарів....

СУМНА ПОДІЯ В ГР. КАТОЛ. ЦЕРКВІ В НЮ БРИТЕЙН, КОНН.

Страшні наслідки роботи „А. Р. Вѣстника“ і „чорної ліґи“.

Бійку розпочали перші Угорщане.

Провідник бандитського нападу в церкві, Угорщанин Ф. Дудяк і десять других арештовані.

Угорщанин калічить ся тяжко, падаючи на свій власний ніж.

Пролита кров ранених спадає на голову ворогів гр. кат. церкви і „А. Р. Вѣстника“.

Є людці на сьвіті, що не здрігнувши ся викликують ціле пекло з усіми його страхами, а доказавши сего, сейчас самі такой починають кричати, і перевернувши всі факти та всі події навиворіть, пішовши цілковито на розріз з правдою, представляють усе перекручено, аби лиш своїм цілям і амбіціям догодити. Вони з розмислом, сьвідомо, допчучи ногами правду, перекручуючи події і факти, з етикою найдикшого чоловіка кидають ся тоді на підставі собою перекручених фактів на найневиннійших людий, і кричать в небеса: „Распни, распни!“, вводячи в блуд увесь загал, цілу суспільність.

Сих людий найдемо в послідних числах „Вѣстника“ і „Правди“, в статях про сумні події, які скоїли ся в церкві в Ню Бритейн, Конн. дня 11-го с. м. Ті самі люди, що морально спричинили сю нещасну подію, ті самі, на яких замовлене вона скоїла ся, які єю викликали і нею кермували, ті самі люди по доверченім факті перші почали кричати і то кричати в той спосіб, щоб усю вину звалити з себе на других, зовсім невинних людий, щоб очернити тих, які стоять на дорозі їх диктаторсько-самодержавним інстинктам.

На підставі точних інформацій, на підставі зізнань заприсяжених сьвідків, справа ся представляє ся як слідує При сій однак нагоді, для тим яснійшого представленя цілої ситуації і тла, на якому відограла ся подія з д. 11 с. м. не від річи буде представити в коротці хід подій почавши від заложеня сеї парохії.

Здаєть ся, що в церков сьв. Тройци в Ню Бритейн, Конн., уже з заложенєм угольного каменя положено перші зерна незгоди. Парохія складала ся з значної більшости Галичан а з незначної менчости угорських Русинів. Послїдні спритнїйші і проворнїйші почали верховодити; на їх чолі стояв Ф. Дудяк, коршмар, дуже маєтний чоловік. Угорщане завсїгди якось так уміли повести справи, що хоть находили ся в значній менчости, однак цілу адмініcтрацію, усі права захватили в свої руки, а Галичанам лишало ся лишень одно: платити колєкту, не посідаючи однак найменчого права до своєї власности. І вже першого року наступили непорозуміня і перший сьвященник, о. Волкай силою судового наказу мусів уступити з парохії.

Тимчасом Галичане почали поволи інтересувати ся ходом церковних справ. Се вивело з рівноваги Дудяка & Co., які не хотіли під ніяким услівєм нікого поза собою допустити до справ церковних. Коли Галичане почали упоминати ся, щоб церков підчинити власти Владики, підюджені „Вѣстникомъ“ Угорщане супротивили ся; ворожнеча ся заострила ся еще більше, коли з парохії добровільно уступив о. Волошин, а обняв єї о. Залітач. Тут Дудяк & Co. перші хватили ся розбійничої політики, і силою не впустили згаданого сьвященника ані до урядованя, ні до церкви, ні до парохіяльного дому, так що цілий місяць о. Залітач мусів мешкати і урядувати в готелю.

Тут є початок нещасної події з 11-го с. м. а початок сей вийшов тільки з сторони Угорщан збаламучених „Вѣстникомъ“.

По тім факті скоро слідували по собі другі.

Справу зі сьвященником полагоджено яко-тако і так тягнуло ся аж до мая с. р. В тім місяци, Дудяк прийшов до церкви і ні сіло ні пало згорнув з перед колєкторів гроші, і сховав їх у свій карман, не віддаючи їх зовсім в переховане касієрови. І так робив він протягом чотирох місяців. Гроші забирали Угорщане, на жадні церковні потреби не хотіли дати ні цента ані не хотіли зложити ніякого справозданя. На дотичний запит сьвященника їх проводир відповів: „Вам засї до колєкти та до урядників церковних! Книжка колєкторська є у мене і Ви єї ніколи не побачите!“...

Від того часу заколот збільшив ся, одні другим не давали спокійно перейти дороги. Щоб раз усему положити конець о. Залітач з'орґанізував церковне братство яке мало сколєктувати потрібну суму гроший, щоб купити церков від банку на свою власність. Дудяк & Co. хотіли рівнож купити церков, але вони були до купна доперва другі з черги. Се їх злостило і вони почали виправляти по наставленю „Вѣстника“ в церкві галабурди. Тоді порішено скликати парохіяльний мітинґ і завізвано усіх почтовими картками на мітинґ на якім мало вибрати ся новий уряд. Угорщане підюджені позакулісовими інтриґантами не явили ся на мітинґу. На відбувшім ся мітинґу вибрано новий уряд церковний який мав слідуючої неділі зложити присягу. Однак в церкві Угорщане заступили дорогу о. Залітачеви і силою не пустили його заприсягти новий уряд. О. Залітач не хотячи допустити до шкандалу, без слова протесту, завернув ся. Однак від сего часу збиранє вступного і колєкту переводжено в церковнім притворі з обох сторін. Одні збирали від своїх, другі від своїх.

Але знов вийшла нова халепа. Дяк М. Лемиш відійшов, найшовши собі поплатнійше занятє в Бріджпорт. Новий уряд поручив о. Залітачеви найти нового дяка, а тимчасом зі сторони угорщан мав послугувати в церкві один робітник, який підучив ся дещо дяківства від своїх попередників. Таке тревало яких 40 днів. 6-го с. м. зголосив ся дяк з Галичини і його принято. 7-го він сповняв уже свої функції. 8-го коли о. Залітач вибрав ся з новим дяком до церкви, найшли двері церковні сильно подротовані тонким дротом, який однак легко дав ся усунути. Другого однак дня, се є 9-го дріт був уже грубий і так сильно скучений, що о. Залітач не відправивши Сл. Божої мусів вернути домів. Повідомлені про се церковні куратори зарядили усунене перешкоди, так що сьвященник д. 10-го с. м. міг знова сповняти усї церковні функції.

За сих кілька днів новий дяк яко-тако підготовив хор і мав з ним перший раз сьпівати в неділю, 11-го с. м. Однак рано, лиш відчинили церков, ввійшло до неї пару Угорщан зі своїм дяком. Він вихопив від галицького дяка „Зборник“, а коли сей пішов пожалувати ся до о. Залітача, о. Залітач сказав, що нехай угорський провізоричний дяк сьпіває утреню, а Сл. Божу буде сьпівати хор. На се ввійшло до захристії двох Угорщан і в ароґантський спосіб почали інтерпелювати о. Залітача, яким правом він сьмів спровадити якогось нового дяка. На се дістали спокійну відповідь, що „тут не місце на такі справи“, а зрештою о. Залітач не узнає за парохіян тих, які єго і Владику в „Вѣстнику“ бещестять найплюгавійшими іменами.

Розпочала ся утреня, яку сьпівав угорський дяк, окружений якими 25-тьма одномишленниками, що засїли три перші лавки. Новий дяк заховував ся зовсім спокійно.

Коли розпочала ся Сл. Божа, настало дійсне пекло. Хор на бальконі сьпівав своє, Угорщане на долині своє і з того вийшла чиста котяча музика. О. Залітач тоді візвав, щоб хори перестали сьпівати. Тоді угорський дяк перший пішов до престола, а за ним доперва пішов дяк галицький і оба зачали відповідати. Кромі них поуклякали і угорські куратори і всї почали відповідати о. Залітачови, який бачучи таку соблазнь казав всім забирати ся від вівтаря. Новий дяк сейчас услухав зазиву, але Угорщане не думали. Тоді таки один з угорських кураторів приступив до них і сказав: „Вступіть ся звідти, коли сьвященник каже“. Коли і се не помогло, тоді він хватив за книжку провізоричного дяка і хотів єі йому відобрати. На се перший Ф. Дудяк вибіг з першої лавки, хватив за ліхтар з престола і з криком „bijce jich“ кинув ся на куратора. З того счинила ся бійка, яка перенесла ся на церков, де повстала така паніка і переполох, що дійсно се треба уважати за чудо, що ніхто не погиб.

Двох людий тяжше ранених, хоть житю їх не грозить небезпека; один з них Угорщанин, другий Галичанин — оба в шпитали. Зразу приарештовано самих Галичан, бо так вказав Дудяк.

Коли однак розпочато слідство і переслухано сьвідків, показало ся, що Угорщанин Ф. Дудяк перший розпочав битку (дальший тяг битки не може входити в рахубу, бо се був лишень природний наслідок), що Угорщане поприходили до церкви з ножами, що вони еще в суботу поуставляли крісла за престолом, що той Угорщанин, який лежить в шпитали УПАВ НА СВІЙ ВЛАСНИЙ НІЖ, розрізавши передше свому теперішному шпитальному товаришеви лице. Наслідком таких зізнань сьвідків арештовано 10 винних Угорщан а між ними і їх проводира Ф. Дудяка. Церков замкнено і Галичане мають свої богослуженя в найменій гали.

В тій справі веде ся тепер строге судове слідство, яке викаже дуже много цікавих річий. Цілий перебіг слідства і розправи ми свого часу подамо до прилюдної відомости.

Після дотеперішного ходу подій однак можна бачити се: бійка була пляново уложена і обдумана та виконана. Се виходить з того, що 1) Угорщане в неділю 11-го с. м. засїли самі три перші ряди лавок, 2) еще в суботу поуставляли всі крісла за вівтаром, щоб їх в даній хвили мати під руками, 3) бійку розпочав перший провідник Угорщанин, Ф. Дудяк, 4) Угорщане в неділю прийшли всі узброєні, з ножами, отже вони мусїли перед сим порозуміти ся і уложити цілий плян. Що однак нюбритейнські Угорщане не робили усего з власної ініціятиви, на власну руку, але що за їх плечима слідно якусь позакулісову силу, се показує та обставина, що ціла подія з найдрібнійшими подробицями найшла ся сейчас описана в „Вѣстнику“. Коли знає ся скільки часу забирає технічна робота при часописи, коли зважить ся, що друк стільки примірників забирає також богато часу, то сей поспіх „Вѣстника“ дає також богато до думаня. Наколи еще пристосуємо тут ґеніяльне юридичне питанє старинних Римлян яке вони ставили завсїгди там, як хотіли викрити виновника: „cui bono“ — „для чийого хісна отсе стало ся?“ — то і тут відповідь також буде: хиба для добра Епископа ні. Отже єсли не для Його добра, то на його некористь. А що не має вийти для моєї користи, але на мою шкоду, то я стараю ся сего уникнути. Се преці ясно.

Коли отже сумна подія з 11-го с. м. не могла вийти на користь Епископа, то зовсім природно, він не міг єі викликувати. Єі могли викликати лиш ті, які надіяли ся з неї витягнути для себе користь: а тими суть лишень вороги Епископа, є „чорна ліґа“. Тілько їм треба було якогось шкандалу, щоб потом ужити його як оружє для своїх плянів, тільки вони мали свій інтерес в тім, щоб ся подія скоїл ся, тільки для них вона була потрібна, отже тільки вони єї могли викликати.

Сему хиба заперечити ніхто не зможе.

Викликала сю подію „чорна ліґа“, викликав „Вѣстникъ“, своїми безнастанними нападами і юдженями, своєю підпольною роботою, вони суть за ню відвічальні, на їх голову тільки спадає кров покалїчених.

Дмитро Андрійко.

Наші школи.

„Як тебе видать, так те бе пишуть" — каже пословиця. Після церков судять народ про його моральність і побожність, а після числа і якости шкіл, про степень його культурности. І той суд виходить по найбільшій части справедливий.

Тай наші церкви і наші школи суть також міряком нашої духової жизни. А який суд на їх підставі можуть о нас видати другі народности, то вистане лиш приглянути ся близше нашим церквам і школам, одним словом самим собі. Та не легка се річ самого себе пізнати, а ще труднійша до власних гріхів признати ся. Однак то необходиме, без того не поступимо, ані кроком вперед. Залишім отже конечно всяке лицемірство, гіпокризію, еґоїзм і байдужність, а отворім собі взаїмно очи, висповідаймо ся самим собі, вановаті ударимо ся в груди і як один возьмім ся до чищеня нашої хати.

О церквах ту залишу, бо й не мое се діло, до того суть компетентнійші; але о школах возьму за перо і безвзглядно та отверто після можности представлю їх стан, бо тілько тогди з успіхом лічити можна, коли пізнасть ся точно хоробу. Застерігаю ся, що мені і не в думці висьмівати якісь одиниці, але і не буду хвалити сего, що на похвалу жадною мірою не заслугує. Я буду старатись отворити народній масї очи, некай та пізнає, яка в ній хатї господарка, тай яка праця на ее ниві. —

А беручи ся за те діло, поновляю мій поклик до Вас Родимці. Всї як один по змові до діла великого, трудного, до реорґанізації, взглядно організації наших шкіл.

I.

Вигляд внішний наших шкіл.

Куди лиш повернемо ся, подибуємо в Сполучених Державах народні школи (Public school) як не величаві, то що найменше відповідні всяким педаґоґічно-дидактичним і гігієнічно-санітарним вимогам. Оно і не дивота, то школи державні. Однак і школи поодиноких народностий, як Німців, Чехів а навіть Поляків і Словаків мало ріжнять ся подекуди від виже згаданих, а хотай не з комфортом уряджені, то все такой відповідні для подавання науки.

А у нас, як і де яка, то пожаль ся Боже еї і школою назвати. Звичайно під церковою, в земли, нора вогка, темна, зимна, безпродувна, невідповідна навіть на арешт, а часом і на стайню для худібки, та хиба збра щурам, тай всякому плюгавству. Але нашим дітям се сьвятиня науки, то чаша, друга мати для маленького поколіня, то наші школи, наша будучність. — І запитаю ся чому оно так? Чи наші дїти так тверді, що і те їм не шкодить, чи може они чого ліпшого не вартують. Чи може нас на що ліпшого не стати? Ні, серденьці; ми люди не з камени або желїза, і наші діти не инші як на других, і нас би всьо стати. Та чия ж ту вина, спитаєте? — Коли можна подбати про всякі вигоди в церкві, про вигоди в парохіяльнім домі, що є прецінь необходимою потребою в цивілізованім сьвіті, то тим більше повинні ми старати ся і о ті необходимі місця сьвітла і правди, о школи для дітий своїх. І певно признасьте мені праву, що коли стало парохіям на будову церков, і парохіяльних домів, то повинно було стати еще і на тих пару соток, щоб за них побудовати хотьби маленьку деревяну, але ясну і здорову шкілку. Недбалість і несьвідомість, се тільки причиною усего зла.

Та розгляньмо ся еще близше по нашій школї. Стіни брудні, запорошені, нераз і задимлені, стемняють і те слабоньке сьвітло, яке доходить через вапном побілені, а ще нераз і закратовані шиби. Підлога роками не мита, брудна, як раз добрий розсадник бакцилїв ріжних хворот. Лавки з цілого сьвіта збирані, похляпані, пошкробані, дуже часто і поломані, через що суть причиною непорядку в науці, а вже найгірше цілком не застосовані до віку і вигоди дітий шкільних. Таблиця не рівна, попукана, якою тов стою фарбою потягнена, що і крейда взятись не хоче. О якихсь там приборах наукових ані мови, а знарядя — та які — хиба на воду бляшка заржавіла разом до питя і мочення губки або кавалки шматки для стираня табличок і таблиці. — То всьо, не тілько що справляє немиле і неестетичне враженє, а тим самим не виробляє у дітий почута краси і порядку, але забиває фізичний розвій дітий, розсїває в молоденьких орґанізмах ріжні хороби, та не відповідаючи вимогам педаґоґічним, унеможливляє всякий поступ в науці, усякі з'усиля хотьби і найліпшого учителя та найпильнійшого ученика. І надармо віддає ся з довіром будучність і потіху народу в руки такої школи. Она заведе в надії, дітям місто користи, принесе тілько моральну і фізичну страту. „Во чи можливе, щоби та дрібненька цьвітка не терпїла на здоровлю в такій ямі і чи можливе, щоби та молоденька людина в таких обставинах могла виховати ся на здорового і пожиточного члена суспільности? Самі осудіть. Але коли признасьте мені правду, то старайте ся як найскорше в тім напрямі дещо поправити. „Громада по нитці, а бідному сорочка". Громада по центі а і школа готова. Тільки доброї волї і охоти. А важна то річ, дуже важна, бо знаїте що відповідно уряджена школа, то вже пів науки. — Не засипляйте ж тої справи, не чекайте помочи з неба, але для добра своїх дітий, для добра народа заінтересуйте ся більше тою справою, подумайте над моїми повисшими стрічками і самі беріть ся до упорядковання своєї школи. Поодинокі братства місцеві вині передовсїм взяти ся енерґічно до того діла, а о поміч сьміло їм належить удати ся до Р. Н. С. котрий, думаю, не повинен відмовити ані моральної, ані матеріяльної помочи.

КРАМОЛА У Гр.-КАТ. ЦЕРКВІ В АМЕРИЦІ І ЇЇ ПРИЧИНА.

(Продовженє із 1-ої стор.)

Угорщини, східної Галичини, Буковини, полудневої Росії (України або так назв. Малоросії) та кажете, що народ, який заселює сї краї є русский, але русский иньшого покрою як сей народ, що занимає дальші простори, що тягнуть ся аж до Камчатки? Коли ви принимаєте те слово русский в першім значіню себто, коли ви вважаєте угрорусский народ зовсім так само русским як і сей народ, що живе прим. під Москвою або на Камчатці, в таким разі ви стоїте на становищи „єдиної, недїлимої Росії", що в дійсности є лише пустим звуком, тоді ви есьте як не в самій річи, то в теорії (після вашого розуміня) Росіянами, Москалями, як звичайно наш народ зове Росіяне, і тоді між вашими поглядами є справдїшна ріжниця. Коли ж ви приймаєте те слово русский в другім, вузшім значіню, значить, коли ви вважаєте себе за народ тотожний з тим руським народом, що заселює Галичину, Буковину і полудневу Росію, в таким разі ви стоїте зовсім на тій самій почві, що й ми і тоді між нами і вами нема ріжниці в сути річи, лише в формальній назві. Бо ви називаєте сей народ русским, хоч для більшої докладности ви повинні-б називати його бодай малорусским (для відріжненя його від народа великорусского радше російського), а ми зовемо той самий народ руським (через одно „с") або українським, якою-то назвою послугують ся днесь найбільші славянські історики, фільольоґи (язикознавці) і етноґрафи (народознавці) і т. д. Ну, і в таким разі наші спори о народність, політику не мають жадної рації і вони зовсім безглуздні, бо ви і ми становимо під кождим взглядом — одно. Цілий сук є одже в тім, як ви понимаєте те слово русский і від сего вашого понимання залежить наше порозуміне в сій справі.

Я не хочу вводити тут в дальші виводи, лиш скажу, що ео. Ортинський стоїть як раз на становищи окремішности нашого народа від народа російського; він є Русином, яким він і повинен бути. Тай ніхто насьвіті, одже й ви, панове чорносотенці, не можете нашому епископови рахувати сего в зло, що він є Русином, а навпаки, увесь руський народ має право домагатись, щоб він ним був. І коли ви розпочали борбу з нашим епископом лише з сеї причини, що він є Русином, то тим самим ви показали, що ви не є Русинами, Одже чим ви властиво е — скажіть вже раз отверто, панове! (Мамелюками. Прим. складача). Коли ви називаєте нашого епископа Українцем і мислите, що те слово „Українець" є з пекла родом, то сим лише виставляєте собі сумне сьвідоцтво, що для вас історія руського народа се „темна вода во облацїх". Но не беріть їм сего за гріх, шановні читачі, бо вони сему може й не дуже-то винні; впрочім треба вам знати, що як кождий чоловік має право дихати, так само має право і мислити і причисляти себе до такої народности, до якої йому угодно... І коли наші напіональні (народні) чи політичні погляди є такі, а наші иньші, то через те, ми, всечеснїйші і любезнїйші проводирі Соединенія, можемо жити в згоді і любитись, бож сї наші погляди не мають нїчо до діла з церковю якій всі разом служимо і яка не повинна і може оглядатись на народність або політику, бо її область є духовна, а не сьвітська. Знає про те досконало наш епископ і якимись національними спорами чи глупою політикою він не займає ся, бо ж се до него зовсім не належить; се не його фах.

А може наш Владика показав справді в якийсь спосіб свій „українізм" і партійну політику у своїй дотеперішній діяльности в Америці? А-ну, приглянь мось трошки.

(Конець буде).

Новинки.

КАЛЕНДАР.

Жовтень.

29	Ч.	Льонгина сот.
30	П.	Осії прор.
31	С.	† Луки еванг.
1	Н.	Падол. 20. Йоана пр. Кл.
2	П.	Артемія мч.
3	В.	Іларіона Вел.
4	С.	Аверкія. Макс., Глікер.

— В. Гладик, той, що продавав в Росії фарми, той що є ніби редактором ніби то якоїсь газети, котра називає ся на люкие посьміховище „Поступ" доборує ся, видко, до самого краю, бо впрошуєть ся до ласки цареславних попів і просить їх, щоб ті колєктували в церкві на його шмату. Таку колєкту зарядив в церкві цареславний батюшка в Waterbury, Conn., і сколєктував само днайцять центів. Треба знати, що перед колєктою батюшка промовляв до людей горячо. Як не вірите, то поспитайте першого лучшого чоловіка з Waterbury, Conn.

— Побожний обманець. Як доносять російські газети, ославлений реакціонер, секретар недавного місіонарського зїзду в Київі, Скворцов, дістав недавно від православного синоду позичку 10,000 рублів. Позичка мала бути обернена на видавництво брошур, що осуджували-б заповіджений тоді ювілей Толстоя. Однак брошури не показали ся зовсім і тому від Скворцова зажадано звороту позички. Тоді то показало ся, що він гроші пропійкував, а з його приватного майна поживку годі стягнуть, бо майно Скварцова переписане на імя його жінки, а він сам видає газетку „Колокол" та має маленьку кнігарню вартости ледви 200 рублів. От такі то люди суть сьвітилами православія! Дійсно з чим повеличати ся.

— Посрамленіе Д-ра Дудикевича. Кацапський посол д-р Дудикевич скликав на день 21 вересня віче до Залозець. На віче зібрало ся до пів тисячі народа, але між ними було ледви кількадесять селян, затуманених російськими агентами. „Депутат" прибув з попом Ефиновичем, який отворив віче, представляючи д-ра Дудикевича великим патріотом і діячем. Бесїдника вислухано спокійно, але про допущене до слова д-ра Дудикевича не було й бесїди. Зі всїх сторін понеслись крики: „Проч з кацапами, проч зі зрадниками!" Потім майже одноголосно ухвалено отсї резолюції: 1) Віче як найенерґічнійше пятнує політичну роботу кацапів і вважає їх зрадниками українського народу. 2) Вискаує свою погорду д-ру Дудикевичеви за його зрадницьку заяву, висказану в соймі. 3) Віче не узнає д-ра Дудикевича своїм послом і взиває його зложити мандат. 4) Віче заявляє, що заступниками українського народу в галицькім соймі узнає послів з українського клюбу. На закінчене обкидано депутата гнилими яйцями.

— Як доносять, бібльотекара царської приватної бібльотеки в Петербурзі арештовано за численні злодійства. Панок сей покрав всї старинні гроші з музею а також обікрав і царські коронні дорогоцінности вириваючи з них дороге каміня а місто них вкладав найзвичайнїйше шкло.

— Сніґові метелиці. Дня 25-го с. м. як доносять з Віннеґу, Ман. Канада лютила в дистрикті Marle Creek, Sask. страшна сніґова буря. Мартін, пастух овець і около 3000 штук овець буря засипала снігом і вони померали. Рівночасно в місцевости Santa Fe, N. M. в наслідок сніговиці згинуло 6 людий 20,000 овець. В долинах гір Cumbers Moutains лежить сніг на пять до десять стіп високо.

— Крадіж долярів. З Турки доносять до час. „Діло", що війт з Прислопа коло Турки від давного часу провадив знаменитий інтерес з американськими ґріпами, надісланими через еміґрантів до родин в Преслові. Підставляв він иньші особи, давав їм урядові печатки і за їх посередництвом вибирав з почти в Турці долари. Аж через випадок ціла маніпуляція виявила ся і дотепний війт дістав ся в опіку карного суду.

H170

— Як нам доносить Р. Новак, то в місцевости Portland, Oreg. є великий брак робітників. Розпочато там будову величезної різні, яка після плянів має много перевисшати різні в Шікаґо. Жите в Portland є вельми дешеве, зима дуже лагідна і коротка, лиш падає дощ. Зарібків усяких доволі, а звичайна плата нефахового робітника виносить $2.00 2.25 в день. Охочі, які схотїлиб попробувати щастя на далеких „вестах" дістануть всякі інформації від д. Р. Новака (803 Maryland Ave, Portland, Oregon).

— Дня 21-го с. м. американська фльота в своїй подорожи на около сьвіта прибула і до Японії. Тут комендант фльоти, адмірал Sperry і офіцери доступили найбільшого відзначеня, яке коли-небудь спіткало чужинців в Японії; після принятя особисто через мікада в його палаці, в якій не станула еще нога ніякого Европейця. По виміні запевнень приязни і нерозірвального мира, при відході вручив мікадо амер. адміралови дорогоцінну срібну вазу.

— Галицькі кацапи дістали тими днями нового мученика. Є ним син покійного о. Мончаловського, посередника між штабом кацапським у Львові а його хлібодавцями в Петербурзі. Він то двічи до року виїзджав на збори „галицко рускаго благотворетельного общества" в Петербурзі, де здавав звіт з діяльности москофільского штабу в Галичині і вертав ся опісля з відповідною нагородою в кишені, котрою ділили ся відтак всі штабові, а за решту видавали свої орґани, які безплатно розсилають своїм прихильникам. Син його, молодий Ярослав Мончаловський перед кількома літами вславив ся він тим, що до спілки з иньшими „юношами" виконав атентат на митрополита гр. Андрея Шептицького з нагоди його гостини в товаристві „Зоря". Тоді кинено з подвіря „Народного Дому" крізь вікно великий камінь, котрий упав на фортепян біля митрополита. По смерти батька молодий Мончаловський, будучи крайним очайдухом, не скінчив ніяких студий, бо ледви дойшов до 4-ої кляси ґімназияльної, а відтак був рік чи два учеником торговельної академії і ними заопікував ся рос. конзуль Пустошкин і дав йому удержане.

В послїдних роках многоглавий сей „юноша" визначив ся як ґершт палочників, що на команду кацапського штабу розбивали українські віча. Остаточно дістав посаду практиканта в кацапськім банку „Защита Землі", але се не спиняло його в дїяльности для „матушки Расеї". Разом з подібними особами палочником Носевичем, він видає в Перемишли газету „Русская Воля", пропаґуючи в ній православіє, з'орґанізував звісну прощу галицьких Русинів до Почаєва та Києва. Вернувши з тої прощі, Мончаловський звернув на себе увагу поліції своїм розгульним житєм. Поліція не спускала з него ока і набравши певного підозріня, зробила в його мешканю ревізію, котра завела його яко російського шпігуна до слідчої вязниці. Крім мапи Галичини з фортифікаціями знайдено у него чимало листів, що компромітують більше осіб, вмішаних в сю справу. Віденські газети пишуть, що російський конзуль Пустошкин сильно тою справою скомпромітований і буде мусів уступити.

— Від О. Лаврішина одержалисьмо виказ жертв на Павла Германа на загальну суму 338 д. 33 цнт.. Поіменний виказ жертводателів за для браку місця мусимо відложити до слідуючого числа.

ДЛЯ МОНЕССЕНЦІВ, ПА. і околиці. Подає ся до прилюдної відомости, що в Монессен, Па. в суботу 31. с. м. сьвященик як парох о. Стефан Вапшиин. Мешкає під ч. 810, 8-ма улиця, Donovan House, Monessen, Pa. 44—7

СПРАВИ „СОЮЗА“.

Покровитель і почетний член Р. Н. Союза.

Іх Преосьвященство Стефан Сотер Ортинський, перший руський епископ в Америці.

Головний Уряд „Р. Н. С.“ на роки 1908—1910.

Духовний управитель:
о. Михайло Балоґ,
712 Carson Str. S. S. Pittsburg, Pa.

Предсідатель:
Дмитро Капітула,
McAdoo, Pa.

Місто-предсідателька:
Марія Черемшак,
Trenton, N. J.

Місто-предсідатель:
Федор Ґут. Кульчицький
Pittsburg, Pa.

Касієр:
Алексій Шаршонь,
524 Pine & Franklin St., Shamokin, Pa.

Секретар фінансовий:
Семен Ядловський,
Box 76, Jersey City, N. J.

Секретар рекордовий:
Теодозий Лабовський,
Box 76, Jersey City, N. J.

Радні:
Михайло Беля, Holyoke, Mass.
Петро Ярема, New York, N. Y.
Іван Ґлова, Shamokin, Pa.
Андрей Стефанович, Pittsburg, Pa
Алексій Горбаль, Derby, Conn.
Михайло Чеґін, Cleveland, O.

Контрольна Комісія:
о. Д. Добротвор, 25 Chesnut Str. Yonkers, N. Y.
Василь Гришко, Scranton, Pa.
Михайло Бабій, Chicago, Ill.

Директор друкарні:
о. П. Понятишин, 324 Washington Ave., Elizabeth, N. J.

Редактор:
Ант. Цурковський, 184 Hudson Str., New York, N. Y.

Менаджер друкарні:
К. Кирчів, 184 Hudson Str., New York, N. Y.

Головний орґанізатор:
Андрей Ґела,
Box 76, Jersey City, N. J.

Вступайте до Союза!

„Союз“ — одинока русько народна організація в Америці.

Принимае членів від 1 року до 40 літ житя.

Вступне після літ.

СОЮЗ ПЛАТИТЬ:

В разі смерти члена кляси „А“ (ціле посмертне) $1000.00,
В разі смерти члена кляси „Б“ половину посмертного $500.00
Посмертне за жінку або мужа члена кляси „А“ 400.00 дол.
Посмертне за жінку або мужа члена кляси „Б“ 200.00 дол.
Посмертне за діти від 15.00 до $300.00.
В разі утрати: а) обох очий ніг або рук $1000.00,
б) одної рука, ноги або ока $200.00.
Єли отець родини в шпитали божевільних, Союз платить що року родині $150.00.

Хто хоче вступити до Союза, мусить вписатись також до братства, яке належить до Союза.

Важне для П. П. Секретарів Р. Н. Союза.

Повідомляю раз на все, що всї гроші належачі до каси Р. Н. Союза, посилае ся так: на money-order-ах або чеках виписуе ся імя Alex Sharshon, Shamokin, Pa. Дальше так записаний money-order або чек не посилае ся до Голов. Касієра, але враз з виказами до Голов. Секретаря. Головний секретар опісля відсилае їх до Голов. Касієра.

С. Ядловский,
Голов. Секретар.

КВІТ 100.00

на сто долярів, котрі п. Михаіл Білецкий отримав яко запомогу за нев. слабість (сухоти) з Головної Каси Руского Народного Союза в Америці.

Jersey City, N. J.,
дня 11 Октобра 1908.

Михаіл Білецкий.

Сьвідки:
С. Ядловский.
Т. Лабовский.

Від місцевого Уряду Руского Народного Союза в Америці Відд. 4.

Гр. Підлипчак, секретар.

Ч. 716 КВІТ 10.00

на десять долярів, котрі п. Мартин Саболь отримав яко посмертну запомогу по Мих. Бабію як похор. кошта з Головної Каси Руского Народного Союза в Америці.

Franklin Furnace, N. J.,
дня 14 Жовтня 1908.

Мартин Саболь.

Сьвідки:
Іван Маха.
Іван Секула.

Від місцевого Уряду Руского Народного Союза в Америці. Відд. 71.

Август Цвайк, предс.
Василь Василишин, скр.

Ч. 723. КВІТ 100.00

нв сто долярів, котрі п. Николай Терпливець отримав яко надзвичайну запомогу за нев. слабість з Головної Каси Руского Народного Союза в Америці.

New York, N. Y., 22 Октобра 1908.

Николай Терпливець.

Сьвідки:
А. Скробала.
А. Шеремета.

Від місцевого Уряду Руского Народного Союза в Америці. Відд. 108.

О. Савіцкий, предс.
Стефан Шевців, секр.

Ч. 711 КВІТ 885.50

на вісімсот вісімдесять пять дол. 50 цент., котрі п. Фенна Барвінчак отримала яко посмертну запомогу по Івані з Головної Каси Р. Н. Союза в Америці.

Minersville, Pa 19 жовтня 1900.

Фенна Барвінчак

Сьвідки:
Антін Марціінко
Казимир Кішка

Від місцевого Уряду Р. Н. С. Америці від. 78

С. Бодорн прдс.
М. Котляр секр.

Ч. 712 КВІТ 114.50

не сто чотирнайцять дол. 50 цнт., котрі місцевий Уряд отримав яко кошт. похоронні по І. Барвінчак з Гол. Каси Р. Н. С. в Америці.

Minersville, Pa. 19 жовтня 1908

Сьвідки:
В. Крамар
А. Гадук

Від місцевого Уряуу Р. Н. С. в Америці від. 78.

С. Бардон прдс.
М. Котляр секр.

Ч. 714 КВІТ 400.00

на чотириста дол., котрі п. І. Енці отримав яко посмертну запомогу по жені Анні з Головної Каси Р. Н. С в Америці.

19 жовтня 1908

Іван Енці

Сьвідки:
Григорій Гук
Г. Слихта

Від місцевого Уряду Р. Н. С. в Америці від. 5

Л. Пашута прдс.
П. Міхалив секр.

Ч. 722 КВІТ 100.00

на сто дол., котрі п. Федор Хопяк отримав яко надзвичайну запомогу за нев слабість з Гол. Каси Р. Н. С. в Америці.

Minersville, Pa. 19 жовтня 1908.

Федор Хопяк

Сьвідки:
І. Ґумовський
О. Ківацкий

Від місцевого Уряду Р. Н. С. в Америці від. 78

С. Бардон прдс.
М. Котляр секр.

Ч. 7. КВІТ 15.00

на пятнайцять долярів, котрі п. Александер Хованець отримав яко посмертну запомогу по дочці Ользі з Головної Каси Руского Молодечого Союза в Америці.

Passaic, N. J.,
дня 14 Октобра 1908.

Александер Хованець.

Сьвідки:
Адам Яцишак.
Алексій Секула.

Від місцевого Уряду Руского Молодечого Союза в Америці. Від. 42.

Адам Яцишак, предс.
Александ. Хованець, скр.

Ч. 8. КВІТ 18.00

на вісімнайцять долярів, котрі п. Павло Ґоґанич отримав яко посмертну запомогу по доньці Марії з Головної Каси Руского Молодечого Союза в Америці.

Ramey, Pa., дня 18 Октобра 1908.

Павло Ґоґанич.

Сьвідки:
о. Алексей Пеленьский.
Емилїян Жвлка.

Від місцевого Уряду Руского Молодечого Союза в Америці. Відд. 58.

В. Русин, пресідатель.
Й. Ялечко, секретар.

Рух відділах Р. Н. Союза.

PRICEBURG, PA., бр. сьв. Вас. Вел. від. 19, подає до відомости, що в місяцях вересни, жовтни і падолисті буде приниматн ся до бр. за половину вступного. Мітинґи відбувають ся в першу неділю по 15-ім в руській школї в Олифант, Па.

Ст. Сисак секр.

BUFFALO, N. Y. бр. сьв. Ів. Хрест. від. 15 подає до відомости, що буде принимати нових членів в падолисті від 18—25 літ без вступного, а від 25—35 літ за половину вступного. Усїх братів Русинів просить ся вступати до брацтва і прийти на наш мітинґ, який відбуде ся в суботу по девятім.

П. Лецишин.
К. Федак.
С. Воробель.

ELIZABETH, N. J., Бр. сьв. Володимира від. 65 подає до відомости, що в місяци листопаді і грудни буде принимати нових членів до братства без вступного. Хто з Русинів не належить еще до Р. Н. Союза, нехай користає з сеї нагоди.

Василь Левчак.

NEW YORK, N. Y., Тов. „Зоря“ від. 69 подає до прилюдної відомости, що на мітинґу дня 17-го с. м. вибрано слїдуючий уряд: А. Борщик пр., В. Маркевич з. пр., І. Бипь скр., М. Парніцкий з. скр., І. Огірок кас., В. Мачуґа з. кас., І. Лянґер і І. Палиский контрольори. П. Яремчук і Й. Шкрабайло опікуни хорих, Й. Мамчин марш., 5 тростї. ті самі. Адр. секр.: J. Вус, 104 Mc Kibben str., Brooklyn, N. Y.

І. Бипь, скр.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

як пошукованя знакомих, оголошеня балїв, представлень, сходин і т. п. друкуєь в "Свободі" по цінї одного цента від слова за оден раз. Гроші треба присилати наперед.

ВЕЛИКИЙ БАЛЬ

устроює братство сьв. Прор. Ілії від. 28 Р. Н. С. на дохід нової церкви в Маганой Плейн. Па дня 25-го листопада с. р. в гали Менґера в Mahanoy Plane, Pa. Початок о год. 6-ій вечером. Вступ для мушин 25 цнт. для женщин вільний. Музика знаменита. Запрошує ся на сей баль усї так місцеві як і околичні братства та Русинів і Русинок

За комітет.
О. Муха пр.
І. Стец кас.
6—1 Н. Пустельник, скр.

ГО! ГО! ГО!
Третий Величезний Баль

устроює Тов. Молодечий Клюб Поступовий в Джерзи Сити, Ню Дж. дня 2-го Новембра, день перед виборами в Laffayette Hall, 381 Whitone Str.

Буфет у власнім заряді.

Пиво з першорядного бровару.

Музика першої кляси.

В перервах відсьпіває Джерзи Ситский хор під диріґентурою п. А. Ґелп кілька хороших руських пісень.

Початок о год. 7 мій вечером, баль протягне ся до 5-ої години рано.

Вступ на вечерок і баль 25 ц.

На сей баль сердечно запрашаємо всїх честних Русинів і Русинок так з Джерси Сити як Ню Йорку і околиці.

Балевий Комітет.

Брати кару Pacific Ave і висїсти на Johnson Ave, там пару кроків на ліво Lafayette Hall, в котрій то гали наш Баль відбуде ся.

ВЕЛИКИЙ БАЛЬ

устроює Вр. сьв. Івана Кр., від 121 в Trenton, N. J. в середу, 25 листопада 1908 в Анчака гали на S. Broad Str. Початок о годині 7 вечером. Вступ від особи 25 цнт. Добра музика і сьвіжі напитки. За добру забаву ручить Комітет Балевий. На сей Баль запрошує ся всїх охочих Русинів.

Стефан Врабель пред.,
Іван Паславский секр.

БАЛЬ! БАЛЬ! БАЛЬ!

Братства Р. Н. Союза від. 184 196 і 199 в Вайтінґ, Інд. устроюють по раз перший Баль дня 8-го новембра с. р. в Matiers гали на Fishrup Ave. в Whiting, Ind. Початок о год. 1-ій по пол. Вступ тілько за показанем запрошеня даром. Особи без запрошеня платять за родинний тикет 50 цнт., самотні 1.00 дол. По Службі Божій вирушать урядяжуючі баль братства походом через місто до галї при звуках аркестри від. 196. По промові привитальній відсьпівають шкільні дїти пісню „Щасть братя Боже нам“ а потом наступить забава.

Балевий Комітет.

ПЕРШИЙ УКРАЇНЬСКИЙ ВЕЛИКИЙ БАЛЬ

відбуде ся заходом брацтва сьв. Володимира відділ 190 Р. Н. С. дня 2 го листопада с. р. в гали під числом 536 Market Str., Newark, N. J. Початок о годині 6-ій вечером. — Усїх щирих Русинів-Українців запрошує ся як найсердечнїйше на сей перший Баль. Прийдіть всї, як один, нехай ворог не ликує, нехай бачить, що у нас сила і єдність, що мимо їх заходів ми всї стоїмо твердо і сильно під нашим прапором, прапором Руси-України! Покажім нашим ворогам, що всї їх заходи розібють ся неначе филї води о тверду скалу нашої єдности! Лиш в лучности сила!

Балевий Комітет.

ТРЕТИЙ ВЕЛИКИЙ БАЛЬ

устроює братство сьв. Володимира від. 65 дня 21-го листопада с. р. в Singer Hall, Elizabeth Ave., Elizabeth, N. J. на дохід брацкої каси. Вступ 25 цнт. Початок о 5 год. вечером. Всї члени братства мусять явити ся. За добру перекуску і першорядну музику ручить

Комітет.

ВІЙНА

в Европі висить на волоску, тому користайте з нагоди поки час і приходіть забавити ся на

БАЛЬ,

який устроює „Запорожська Січ,“ відд. 117 Р. Н. Союза дня 7-го листопада с. р. в Liberty Hall, 255—263 E. Houston str., New York, N. Y. Вступ від особи 25 цт. Напитки і перекуски щиро-козацькі у власнім заряді. Музика знаменита. Усїх козаків, а також і козачок просить о численну участь

Балевий Комітет.

БАЛЬ І АМАТОРСЬКЕ ПРЕДСТАВЛЕНЄ

устроює бр. сьв. Івана Хрестителя відд. 15 Р. Н. Союза дня 2-го листопада с. р. під ч. 431 Amherst str., Buffalo, N. Y.

Відіграє ся комедія в 3-ох діях

СТРАЙК

Вокоман — Е. Форостій
Реєнтий — Г. Загірний
Настуня, його дочка — А. Гальовска
Маруся, єї подруга — А. Лещук
Іван, жидівськ. попихач — П. Сполітакевич
Семен, академік — Бурштинський
Василь, молодий ґазда — Х. Яремко
Никола, молодий парубок — Л. Буката
Матій, молодий парубок — С. Прислівський
Мордко, арендар — М. Кравчук
Павлуньо, школяр — О. Гринків
Юрко „ — В. Мальчуг
Жандарм — Д. Буката

Вступ 35 і 25 цнт. від особи. Знаменита руська музика. Обслуга дуже гречна, добірні напитки. — Запрашає ся усїх Русинів і Русинок з міста і околиці. — За комітет

Н. Лецишин, пр.

Свій до свого!

Нумо Братя! Свій до свого!
До Мамроша! Всї до одного!
Чужих усїх поминайте,
Тільки свого підпирайте.
Мамрош Русин справедливий,
А в бизнесї все уцтивий —
Хто-же хоче більше знати,
Прошу прийти й переконатись.
Горівки найлучші має,
Бо злих зовсім не тримає.
Й так віску, коковицю,
Для всїх добру сливовицю,
Арак, коняк, рум, паленка
І кминківка солоденька;
Вина рівнож всї хороші
І то за дешеві гроші.
Пиво сьвіже і холодне —
Лучше бути вже не годне.
Є циґара, щоб курити
Лиш у него тра купити.
Тому Братя, памятайте,
Та до нього завертайте.
А ті, що з контрів приїжджають
Най сей адрес памятають:

Trof. Mamrosh,
110 Morris str.,
Jersey City, N. J.

ЛЮБОВ ВІТЧИНИ.

Ми усї любимо наше домове огнище і нашу родину, серед котрої чуємо ся щасливійші, а особлито еще тодї, коли есьмо вільні від біди і недуги. Звичайно однак в часї недуги наша любов обʼявляє ся найбільше, бо ми робимо усе, щоб лиш успокоїти недужого. У тім случаю ми можемо дати Вам знаменнту пораду. Наколи недуга розпочинає ся стратою апетиту, недомаганем жолудка, або чимсь подібним, то Ви уживайте сейчас Трінера Американьский Еліксір Гіркого Вина, то доведете орґани травленя сейчас до порядку а враз ними і цілий Ваш орґанізм. Повинні Ви сего ліку уживати у всїх недугах жолудка і кишок. підчас ослабленя і духового пригнобленя. По всїх

Jos. Triner,
616-622 So Ashland Ave.,
Chicago, Ill.

— Подаю до відомости що моя теперішна адреса звучить:

Rev. N. Dmytriw,
13 Charlton, Str.,
Newark, N. J.

Виказ членів Р. Н. С. за місяць Вересень 1908 р.

Відділ	На ціле посмерт.	На пол. посмерт.	Дїти	Відділ	На ціле посмерт.	На пол. посмерт.	Дїти
1	283	9	43	102	72	1	2
2	58	—	2	103	16	—	—
3	222	8	30	104	19	6	30
4	85	4	19	105	—	—	2
5	75	—	10	106	47	25	2
6	92	—	2	107	40	9	13
7	145	5	30	108	54	15	5
8	43	1	32	109	31	1	2
9	63	—	21	110	26	—	—
10	89	7	37	111	7	9	—
11	27	—	8	112	7	5	3
12	82	3	7	113	29	—	—
13	27	1	5	114	47	—	—
14	80	20	20	115	30	—	—
15	30	—	—	116	12	3	1
16	212	3	16	117	22	4	1
17	21	—	—	118	6	6	—
18	30	—	13	119	35	—	—
19	74	8	40	120	52	—	10
20	63	4	11	121	148	1	88
21	16	—	4	122	43	3	—
22	3	—	—	123	136	16	7
23	40	—	7	124	21	18	—
24	19	1	2	125	—	22	—
25	51	3	3	126	30	—	2
26	39	—	2	127	13	—	1
27	49	7	29	128	13	—	4
28	122	24	13	129	49	—	10
29	28	1	19	130	17	7	2
30	82	8	16	131	4	—	—
31	38	—	—	132	32	4	11
32	49	—	6	133	7	3	1
33	199	6	101	134	32	—	—
34	18	—	—	135	93	—	—
35	37	—	5	136	23	1	2
36	36	—	18	137	9	—	—
37	41	—	18	138	6	3	—
38	75	4	11	139	25	—	—
39	43	7	5	140	39	—	5
40	122	5	13	141	13	2	—
41	40	5	—	142	8	25	—
42	56	6	43	143	44	—	—
43	33	—	10	144	14	12	13
44	10	1	—	145	21	—	—
45	33	7	7	146	15	—	—
46	168	1	47	147	21	—	7
47	58	1	7	148	23	1	—
48	112	10	8	149	15	—	—
49	16	—	—	150	15	—	—
50	11	1	—	151	—	11	—
51	34	1	—	152	40	—	—
52	43	7	—	153	15	3	—
53	214	20	61	154	34	—	—
54	11	4	1	155	10	9	—
55	82	3	12	156	6	—	2
56	35	1	5	157	30	3	4
57	21	—	—	158	26	1	—
58	111	7	38	159	19	7	—
59	23	5	5	160	18	6	—
60	1	10	6	161	18	—	—
61	74	—	2	162	9	4	—
62	69	1	20	163	20	1	—
63	77	1	8	164	13	5	—
64	5	—	—	165	24	3	—
65	59	3	8	166	48	—	—
66	33	6	3	167	15	4	—
67	138	1	9	168	11	4	—
68	16	1	13	169	28	1	1
69	29	3	2	170	13	11	—
70	40	39	9	171	3	7	—
71	20	—	—	172	12	—	2
72	56	—	28	173	18	3	—
73	8	2	3	174	26	—	—
74	18	—	—	175	10	—	—
75	27	—	1	176	10	—	—
76	18	10	1	177	6	—	—
77	18	—	—	178	5	6	—
78	169	1	2	179	25	—	—
79	21	1	—	180	17		—
80	62	—	—	181	15	—	—
81	22	—	12	182	12	4	—
82	121	—	17	183	17	5	—
83	6	7	4	184	35	—	—
84	51	—	—	185	40	—	—
85	164	2	11	186	29	—	—
86	58	—	—	187	9	15	—
87	17	1	9	188	15	5	—
88	8	2	3	189	21	—	—
89	17	—	—	190	9	23	—
90	22	1	2	191	41	—	—
91	40	14	—	192	10	6	—
92	80	39	—	193	15	—	—
93	18	—	—	194	8	10	—
94	37	14	1	195	15	—	—
95	48	7	—	196	51	—	—
96	32	10	15	197	28	2	—
97	10	1	3	198	43	25	—
98	29	2	8	199	16	5	—
99	60	27	6	200	10	5	—
100	16	5	—	201	17	1	—
101	—	9	—	202	6	392	—
				Разом	8423	877	1303

Всїх членів в „Союзі“ було при кінци Вересня 1908 року 10.603.

Т. Лабовський,
гол. рекор. секр.

Віче в Брукліні

відділу „Гайдамаків" в Брукліна дня 17 жовтня під ч. 66 North 6 str. в Брукліні.

Вже коло 7ї год. вечером вічева галя заповнила ся по берги бруклинськими і ню йорськими вічевиками. В той час, коли мали віче отворити, двох полісменів під проводом чорносотенців впало до галі з запитом, в якій справі має відбути ся віче. По коротких запитах їм вияснено в якій справі відбуває ся віче і вони завернули домів відплачуючи ся правдоподібно чорносетенним денунціянтам, які наговорили що се є віче анархістичне. Кацапи пару разів літали на PoliceStation щоби віче замкнути, однак не удала ся їм на превеликий жаль штука. Точно о 8-ій год отворив віче Т. Павчак і в коротких словах представив зібраним ціль віча. Відтак покликав за згодою вічевиків президію: т. М. Угорчака, на предс. т. Ів. Балка містопред., а на секретарів т. А. Петрова і т. Тимчишина. Вже в часі промови предсідателя віча, котрий представив в коротких словах вічевикам нашу американську Русь, та ей задивлювана на галицьке пнование Лахів, їх роботу на некористь Українського народа, можна було бачити яким духом дишуть вічевики до „найсердечнейших". Відтак наступив реферат д. М. Хандоги. Почав словами ґенія Тараса Шевченка:

„Кругом неправда і неволя
Народ замучений мовчить!"

В ярких словах змалював політичну ситуацію Галичини, представив споконвічну велику боротьбу нашого народа, в якій падає сотки трупів і пливе кров поневолених на своїй рідній земли. І коли впав найбільший наш ворог, то впав він не від куль молодого месника, але він впав від кровавого плачу і сліз, що виплакали їх руські вдови і сироти помордовані за відомом і згодою Потоцького І днесь. коли Відень зніс один засуд смерти, Лахи лагодять другу шибеницю для нього.

„Тому Ти, народе український, вібраний туть на вічу, повинен запротестувати против другої шибениці, котру они по касаційній розправі в суді у Відни знов будують!"

Відтак грімкими словами візвав вічевиків, щоби прихильно відносились до усіх борців за Русь-Україну, котрі жите своє кладуть за поневолений народ.

Опісля забрав слово М. Угорчак і представив кириню кацапів не тільки в краю, котрі ухвалюють в Жовкві в повітовій раді по 1.000 корон на памятник Потоцького, але і наших американських „літератов" як Цуциков, Вікторців і иньших кириннників-запроданців та яничарів, котрі відрекли ся свого народа та пішли у службу чужим катам свого люду за для марної копійчини. Дальше перейшов на наших з 4 str. „страхопудів" котрих не знати навіть куди зачилити. які запродали ся знова презбітерії, та хотілиб народ дурити якимись мнимими шерами на „независимість" В дальшім слові т. Шлюзар. бувший робітник „Америк. Бой" і „Наша жизнь" напятнував їх як таких, котрі взялись народ дурити своїм „Союзом", спімнув про минувші часи в „Бойсї" як то вони веґетували чужими ґрішми, та гайнували час в лінивстві.

Т. І. Романишин, давний касієр „Самопомочи", яку то з'орґанізували ті самі людці, вияснив також до чого мала служити ціла ся орґанізація.

Дальше промовляв т. А. Петрів в тій самій справі. Показуючи зібраним часопись „Союз" сказав: От чим хвалять ся Бодруки і Со.! Кажуть що в Нюарку засновано ніби то „независиму" церков — яких попів він піддав острій критиці.

Потім т. Ів. Мельник представив американським Русинам їх лихоліте, яке вони по части самі собі спричинюють, відпомагаючи всяку зволоч. В усіх справах звертають по раду і ратунок до своїх тоді як уже їх чужі до сорочки обідруть. Лиш коли єдність буде в народі, тоді і ми двигнемо ся в гору з занепаду. Зазначив що тепер ні один член „Рус. Н. С." не повинен давати ся натягати чужим шахраям, спішити з усім до своїх і тих підпирати. Наприкінци забирали ще слово більше бесідників, як: Яків Корнат, Толопко і п-на Франків. На внесене т. М. Угорчака зібрано на нещасного Русина в Трентон 6 дол. 65 цен.

Віче ухвалило слідуючі резолюції:

1. Жадає ся, щоби М. Січинського судив позагалицький суд.
2. Віче протестує против всякої зволочи так презбитеріянської як і кацапської і висказує їм свою погорду та заявляє, що Русини обійдуть ся без всяких непрошених опікунів і дурисьвітів, тому: проч з запроданцями.

Відсьпіванем народного гимну: „Ще не вмерла Україна", „Не пора" і пісень „В бій Гайдамаки", і „Шалійте, шалійте", закінчено віче.

Incognitus.

„Хто на тебе наменем, ти на нього хлібом."

Упрашаю Хвальну Редакцію помістити отсих кілька стрічок в відповідь редакторови Павлови Zsatkovecs ови, на його статю в якій він так ніжно-делікатно говорить про мене, та закидує мені, що я головно постарав ся о відписи правних засудів д. Жатковича, засуджаючих його за ріжні справки в старім краю.

Дальше закидає мені, що я своїх людий поробив невольниками, держу їх усякими средствами в руках, і виступаю проти його особи, проти чоловіка так характерного, так заслуженого для угро руського народа, який ціле своє жите положив для добра свого народа і якого ідеальну працю признає і буде признавати увесь народ.

Закидає мені неінтеліґенцію в обходженю ся з людиною, яку не знаю і навіть не старав ся еї пізнати

На отсі твердженя д. редактора я хочу пару словами відповісти та переконати що се оправдане Mr. Zatkovics-а посідає тільки правди, що і всї його статї.

Я в Америку прийшов з такими документами, на підставі котрих не лиш Преосьв. Епископ Сотер але і кождий другий епископ міг мені дати юрисдикцію, що навіть і лат. епископи свого часу зробили. Взагалі ціла ся справа основує ся лишень на церковних правах, а від них д. Жаткович так далеко, як небо від землі, яких він не знає і зовсім не розуміє, бо їх не мож навчити ся ані з ірмолоґіона, ані з актів судових, та навіть і на редакторськім стільци.

А що д. Жаткович дійсно про церковні права не має найменчого поняти видно з того, що разом з п. Угрином скликує церковні мітинґи!!! Завязують комітети, установляють собі епископа, який Богу-с духа винному угроруському народови надає сьвященників, як се свого часу зробив високоповажаний пан І. Єґрецкий, що то хотів парохії в Diamond, Ind. дати сьвященника! Захопив не що більше, лиш епископські права в свої руки! Забув, чи не знав сарака, що власть над церквами є „свисше дана", що еї не мож виконувати з шевського стільця та не кождому вільно пхати свого носа, хотьби і як довгого до церковних діл.

Так, пане Жатковичі я маю потрібні мені документи а зрештою Ваш закид тут ні при чому, бо Вам по просту до сього зась! Церков католицька має троха ученкійших людий від Вас і ті мені дали юрисдикцію, отже Вашої вже зовсім не треба.

Що тикає ся Ваших особистих документів, то скажу Вам, що за ними я зовсім не ходив до Bereg Szasz та взагалі зовсім не мав тої чести інтересувати ся Вашою чесною особою. я Вас ані не знав ані не маю потреби пізнавати та словом чдсти лиш могу Вам заручети, що я за сими документами не зробив ні кроку.

Отже видите, що перша точка Вашого „обжалованя" не опирає ся зовсім на правді.

Дальше закидаєте мені, що я своїх людий „збив з ніг" і уживаю їх яко средства до своїх цілий.

Пане Жаткович! Не гадайте, що з мене такий боягуз, що ховає ся за плечима других осіб, та щоби під своїми дописами клав імя иньших. Коли що напишу, то і зовсім явно за се відповідаю.

Коли Сорока своє письмо до Вас писав я про се не знаю, знаю лиш се, що того письма йому я ані не писав ані не диктував. Він читав сам числа Magyar Zaszlo бо ся часопись тут розходить ся в богато примірників. Сей чоловік врештою тут родив ся, тут ходив до школи, отже се річ зовсім злишна, щоби йому аж треба диктувати. Можливо що у Вас є такий звичай, що під пашквілями та усякого рода свиньствами підписує ся усяких глупих людей, яких уживає ся за бездушне средство для своїх особистих цілий — але не кождий знова мусить робити так, як у других се робить ся.

І чи Ви гадаєте, що можна людий перетягнути з одної орґанізації до другої, коли б сї люди були переконані, що їх стара орґанізація є добра? Що тільки членів покинуло „Соединеніе", то Ви найліпше знаєте з якої се причини.

Ви мені се приписуєте в вину, що я не належу до „Соединенія". Чи ж я не хотів належати? Чи против мого принятя говорило що иньше кромі одинокої обставини, що о. Михаїл Балог є моїм братом? Ви мене не приняли, ані навіть не написалисьте, що не приймаєте. Чому Ви про се не згадали в своїй статї.

Закидаєте мені, що Вас „обписую". Слухайте отже. Я Вас не „обписував", я ждав, аж чарка виповнить ся по береги. Я гадаю, що у Вас память є добра, отже легко буде собі Вам пригадати, як то Ви мене в Февруарі поручили людям, коли я лишень вступив на сю вольну землю, а так нещасну для моральности нашого народа. Чи я був Вам дещо винен? Чи гарно се обкрадати з чести такого чоловіка, якого Ви ані не знали, котрий Вам нічого не зробив, та якою одинокою — після Вас — хибою є те, що признає того за настоятеля, котрого дала йому найвисша церковна власть.

Чи Ви забули, як то Ви мене змалювали в місяци авґусті?.. Чи Ви забули, що тільки від Вас я одержав титули „патолизунъ", „безхарактерный", „безбожный", „анархістъ", словом, самі такі назви, на які заслугують хиба сї, що дістали 20 або 30 літ темниці?

Та Вам чужа честь байдужа! Коли лиш хтось не хоче стати повільним орудієм в Ваших руках для Ваших особистих цілий, то Ви не заікнете ся навіть кидаючи на такого чоловіка найобридливійшим болотом. Але коли сей чоловік лиш вкаже на найменше зеренце у Вас, Ви сейчас піднимаєте крик під небеса, представляєте себе мучеником за віру, за народ, словом — Ви, „непорочный огнецъ".

Ой пане, пане!.. Ви видите, що тепер мусить наступити і на всяку евентуальність хочете приготовити народ.

Скажіть, чи витерпів хто тільки від Вас. що Епископ? Що Він Вам винен?... Та гадаєте, що сьвіт греко-католицький не застановив ся уже над сим? Що Вам винен о. Михаїл Балог? Що він колись став ся шизматиком але чи потом не направив свою хибу? І що є чеснійше чи впасти в блуд а потом публично до нього признати ся і його направити, чи сьвідомо і уперто в блуді тревати? Сьв. Петро вирік ся Христа аж 3 рази, а мимо сего став головою церкви.

Чи у Вас моральність є така як і у других, чи може для Вас правила моральности є зовсім иньші?

Що Вам винен дальше о. Валент. Ґорво? Що він такого зробив що заслужв на Ваші „культурні" титули?

Чи Ви розумієте, що то значить поняте честь, хотьби в найширшім значіню?

Що Вам зробили усі ті, що стоять коло свого князя церкви? Що Вам винні ті, які сповняють свою повинність сьвященичу?

Чи Ви про се знаєте, що на тих що ставляли св ї права в католицькій церкві пала анатема і виклята? Чи Ви знаєте хто був Кальвін, Цвінґлі, Лютер?...

Я з піднесеним чолом жду на дальші Ваші „правди". Я знаю, що Ви підозріваєте кождого який не є Вам помічний в будованю Вашого чортівського пляну, який не хоче стати зрадником своєї віри і народа. І чи можна надіяти ся добра від того, хто тими самими устами величає себе найревнійшим греко-католиком і тими самими устами кидає також найобридливійшим болотсм на князя тої самої церкви? Чи не назве всякий такого чоловіка фальшивим, а його дорогу ведучую до моральної загибели?

І скажіть, чи Ви свої закиди потверджуєте хоть одним фактом?...

Я Вашу „ґазету" читаю уже девятий місяць і не находжу у ній ні одного факту, розумієте, ні одного факту Ви еще у ній не подали, лиш самі голословні лайки.

Подумайте пане Жаткович, що і Вас колись жде послідна година, поспитайте своєї совісти, а ся Вам дасть отвіт.

Заверніть — бо колись буде пізно.

А на конець памятайте і се, що Ви мені довжні, бо Ви оскорбили мене на чести, на гідности мого становиска і чина, взагалі на тім всім, що є кождій людині найдорозше.

Научіть ся раз того, що не на сїм полягає полеміка, щоби безчестити чоловіка; так роблять лиш розбійники а чесні і інтеліґентні люди ведуть свої диспути спокійно, чесними і гречними словами старають ся з'єднати противника для своїх ідей.

Дяруйте, що я, молодий чоловік який може бути Вашим сином, троха поучую Вас. Дяруйте, але учити ся від кождого се не ганьба.

Желаючи Вам кріпкої сили і відваги до наверненя на путь істини — ще зовсім не пізно — остаю з краянськім поважанем.

о. Валентин Балог.

ПОВІДОМЛЕНЄ.

Отсим подає ся до загальної відомости пп. місцевим урядникам, а спеціяльно місцевим секретарям і орґанізаторам, щоби при нагоді вступованя нових членів до Р. Н. Союза і при записуваню запомог, тримались точно § 276 статутів Р. Н. Союза. Винятком з сего суть похоронні кошта, на котрі член може полишити не більше як 100.00 дол. При тім повідомляє ся, що від тепер Голов. Уряд Р. Н. Союза в жаден спосіб не буде узглядняти приватних довгів по умерших членах, ані неправних записів.

Від Гол. Уряду Р. Н. Союза.

Дм. Капітуля, предс.
С. Ядловский, секр.
А. Шаршонь, касієр.

Надіслане.

Тафт приятель робітників.

Що він зробив в їх інтересі підчас свого урядовання?

Наші краяне не потребують єбаявати ся, як WM. Taft, Републиканьский Кандидат на Президента, буде відносити ся до робучого люду, наколи зістане вибраний. Єго минувшина доказує, що він єсть приятелем робітників, що він заріваеїх до влуки для поправлення їх інтересів, і що він буде дальше так поступати наколи лиш зістане вибраний Президентом, буде стеречи і поліпшувати їх інтереса.

Підчас коли він був судиєю, він попирав права робітничі, орґанізуване в юнії, пояснюючи, що се є так для них, як і публичного добра, та що робітники повинні орґанізуватись для власного свого інтересу.

Дораджував також, що они повинні збирати фонд, до піддержаня себе в боротьбі підчас страйку. Они можуть, сказав він також підчинитись оліції урядників, котрих розпорядженя, коли мають застановити або розпочати працю, повинні бути обовязуючі.

Він також стояв проти численних децизій, котрі звучали, що наколи хлібодавця переступає право в інтереєі свого забезпеченя, то пошкодований робітник не може дістати відшкодованя, понеже він мав знати річ такого переступленя. Taft піддержував, що хлібодавця есть відвічальний за ушкодженє робітника.

Також яко ґенеральний Ґовернер филипиньских островів, заохочував робітників до орґанізованя ся в юнії на лад Американьский, а одному проводирови дару вав кару, котрий був засудженьй на підставі старого гішпанського права, за бунт і підступ, коли то він домагав ся лішної платні для робітників. — Ве те в его рекорду показуе ясно, що Mr. Taft есть приятель і протектор робітників, і яко Президент, він буде ставрать, щ б робітники добились своїх прав, та щоб їх відносини були поліпшені, щ б оне зістали більшу платню.

Ось се чоловік, на котрого всі наші краяне повинні голосувати, позаяк можуть бути певні, що він власне есть відповідний, на найвисший уряд в краю. —

Від Редакції: Поміщаючи сей адвертайзмент редакція не бере на себе ані не вкладає на нікого жадних зобовязань.

Накладом „СВОБОДИ“ вийшли

Папері листові

окрашені гарними вінетами і портретами наших руских генїв — Шевченко, Драгоманів, Франко, Лисенко і Богдан Хмельницкий. Продає друкарня „Свободи“ по ціні 50 цнт. за 25 штук. Адрес: „SVOBODA“ 184 Hudson Str. New York, N. Y.

ВСЯЧИНА.

— З аеронавтики. Звісний воздухоплавець Вільбур Райт відбув дня 28 м. м. під Парижем новий злет на своїй машині до літаня, котрий скінчив ся цілковитою побідою і провізоричним здобутєм нагороди, визначеної комісиєю для воздушної плавби. Вечером того самого дня відбув Райт два нові злети, взявши до свого аероплану одного пасажира. При першім з тих двох злетів уносив ся аероплян з обома пасажирами 11 минут 36 секунд, а при другім 7 минут 15 кунд. Оба пасажири, що відбули ті злети з Вільбуром Райтом оповідають, що в часі цілої їзди мали почуване цілковитого безпеченьства на тій хиткій машині. Менше щасливо ніж Райтови удав ся злет аероплану Генрика Фармана під Шальон, котрий також старав ся о нагороду комісії для авіятики. Фарман при своїм злеті відбув дорогу 6 кільометрів в часі 5 минут, а відтак мотор зачав зле функціонувати і Фарман мусів свій лет закінчити. Того самого дня відбули ся проби злету військового аероплану в Ферньору в Анґлії. Аероплян уносив ся у воздусі 12 минут і летів зі швидкостию від 24—32 кільометрів на годину. Однак при другім злеті мотор перестав функціоновати і злет не відбув ся

Дещо про значінє рухів. Чоловікови мова служить на се, щоби міг при еї помочи свої думки висказувати, або їх укривати; та словами можна брехати, а рухи все правду вказують. Так доводить один італійский учений, що на сю тему мав недавно в Римі відчит. Можемо говорити — казав він — як нам подобає се, але не є ми панами своїх рухів, які найчастійше повстають мимо волї. І так перед бесідником, який бавить ся ланцушком від годинника, належить тримати ся на осторожности. Такий рух вказує, що чоловік має якісь укриті думки. У чоловіка, який хитає ся горішньою частю тіла, коли говорить, характер дуже хиткий. Коли бесідник в часі своєї промови робить рукою одні і ті самі рухи — се знак, що можна чоловікови сьому напевно вірити, бо щира його вдача. А хто обі руки підносить горі до неба, коли говорить, той чоловік дуже щирий і некористолюбивий.

— Будучність гвоздика. В Америці є сотки великих городів, в яких не ховають ніяких инших цвітів, як тільки гвоздики. Мастку доробляє ся, кому удасть ся „винайти“ новий ґатунок гвоздика. Тепер заходять ся виплекати жовтий гвоздик, за який можна буде дістати нагороду 125 тисяч кор. В Анґлії сього року п. Альвуд плекає щось 8 тисяч гвоздиків. Виправді кождий корч коштує його [illegible] все таки надіє ся [illegible] своє, єсли [illegible] кийсь новий ґатунок. [illegible] плекав він багряні гвоздики, [illegible] сить величезного [illegible], також зелені. Деякі гвоздики бувають [illegible] разів більші [illegible] первісні гвоздики. Як сказано нема еще жовтих а також синих гвоздиків.

— Ціна жіночого волося. Величезні капелюхи жіночі, які тепер увійшли в моду вимагають також такої фризури, до котрої потреба богато волося, а що не кожда дама має подостатком власного волося, то мусить помагати собі чужими, а се стало ся причиною, що ціна жіночого волося пішла дуже в гору. В Парижи завелась вже значна торговля жіночим волосєм а паріжскі фризієри диктують вже його ціну. Найдешевше єсть тепер хінське волосє, бо оно тверде і грубе та шерстке. За кільо того волося платять 50 до 60 франків. Коли волосє есть на 80 центиметрів довге, то за кільо платять до 1500 франків ($500). За сиве, мягоньке як шовк волосє платять до три тисячі франків і більше за кільоґрам.

ЧИТАЙТЕ! Книжки

які можна дістати в складі книжок „Свободи“:

Америка	15 ц.
Ангел та пустельник і т. і	15 ц.
Борба кляс і чому робітники організують ся	15 ц.
В Старім і Новім краю	25 ц.
Гріхи міліонерів і т. п. С. 7	15 ц.
Дещо в історії. православної місії в Америці	10 ц.
Дещо про звірята	30
Дві левади і т. п. С. 5	15 ц.
Дорога любови, то Божа дорога. С. 6	15 ц.
Еміґрант	10 ц.
Жовнір	10 ц.
Журавлї	10 ц.
Жите заробки, організації і т. п. в Спол. Державах	15 ц.
Земельне питанє	10 ц.
Зуб за зуб	10 ц.
Історія Руси з образками	10 ц.
Капітал і праця	15 ц.
Книжка Рахунків	50 ц.
Казки про Жидів	15 ц.
Многострадальний народ, огляд історії українського народу	20 ц.
Навернений Грішник	20 ц.
Народний рух австро-угорських Русинів	15 ц.
Новий Завіт	2 дол.
Образки і загадки	10 ц.
Оповіданя	15 ц.
Про відступників від рос. православія	10 ц.
Про нутро землї	25 ц.
Підземні скарби	25 ц.
Покуса	10 ц.
Псалтир	1 дол.
Розмова Поляка з Русином	10 ц.
Смерть	10 ц.
Стародавні казки та оповіданя	15 ц.
Степові люде	15 ц.
Страйк	20 ц.
Стріляв на смерть, робітнича драма	15 ц.
Товариска ворожка	15 ц.
Унія в Америці	20 ц.
Хто в чого жие	15 ц.
Які то є люди на землі, з 20 образками	20 ц.
Як мужик ходив до царя правди шукати	15 ц.
Через кордон	15 ц.
Руско-англійский тлумач	60 ц.
Польско-англійский тлумач	60 ц.

Молитвенники в красній оправі.

Бог Надежда моя	2.50 дол.
Хліб Душі	2.50 „
Druh Duszi	1.50 „
Druh Duszi (в звич. опр.)	75 ц.
Молитвенник малий	1.50 дол.
Вінець	1.50 „
Зборник	2.30 „

Також можна дістати:

Книжочки колекторскі церковні	10 ц.
Книжочки Братскі	10 ц.
Метрики хрещеня	3 ц.
Метрики шлюбні	3 ц.
Метрики смерти	3 ц.
Помяник померших душ	10 ц.

Пишіть на адресу:

Swoboda,

184 Hudson Str., New York, N. Y.